

Рисале-и Нур Жыйнагынан

**ПАЙГАМБАРЫБЫЗДЫН
МИРАЖЫ**

Бедиуззаман
САИД НУРСИ

Рисале-и Нур жыйнагынан
ПАЙГАМБАРЫБЫЗДЫН МИРАЖЫ

Китептин түп нускасынын аталышы:

Mirac Risalesi

Автору: Бедиуззаман Саид Нурси

www.nurilim.com

Copyright © Бардык укугу корголгон

© «Ыйык Биримдик» Ислам борбору ДУ

№ 32 «05» 08 2013.

«Рисале-и Нур» кыргызчага которулганда «Нурдуу Каттар» дегенди түшүндүрөт. «Рисале-и Нур» китептери – Кураны-Каримдин аяттарын ачыктаган күчтүү жана акыйкат тафсир (Куранга түшүндүрмө). Бул китептер баштан аяк ыйман жана тавхид (Аллахтын бирлиги тууралуу) акыйкаттарынан турат жана ошондой эле, элдин бардык катмарынын түшүнүктөрүнө жараша позитивдүү илимдер менен жабдылган.

Заманыбыздагы белгилүү Ислам аалымы Бедиуззаман Саид Нурсинин «Рисале-и Нур» китептери «Ахли сүннөт валь жамаат» акыйдасына жана Имам Азам Абу Ханифа мазхабына ылайык келгендиктен, бул китептердин Кыргызстанда окулуусуна, басылуусуна жана жайылуусуна уруксат берилет.

Фатва бөлүмүнүн башчысы Шергазыев Жоробай

Катчы: Садиллаев Хамидулла
Тел.: (0312) 48-65-30

(Фатва бөлүмү) 000032

Отуз биринчи Сөз

ПАЙГАМБАРЫБЫЗДЫН МИРАЖГА ЧЫККАНЫ ТУУРАЛУУ

Эскерте кетчү нерсе: Мираж маселеси – ыймандын негиздерин толук отурукташтырып чыккандан кийин келип чыккан натыйжа. Ошол ыймандын түркүктөрүнүн жарыгынан көмөк алган нур деп айтсак болот.

Ыймандын негиздерин кабыл кылбаган динсиз атеистке, албетте, бул теманы далилдеп түшүндүрүү абдан кыйын. Анткени Аллахты билбеген, пайгамбарды тааныбаган жана периштелерди кабыл кылбаган же асмандын жаралышын четке каккан мындай капырларга оболу ыйман негиздерин далилдемейинче «Мираж» тууралуу сөз кылыштын дегеле кереги жок.

Андай болсо биз да бул маселе акылга сыйбаган нерсе деп шек күмөнгө түшкөн ыймандуу адамга кайрылып жаткандай болуп түшүндүргөнгө өтөбүз. Ошол эле учурда динсизди да угуучу катары кабыл кылып, ага да айткан болобуз. Мурдагы темаларда мираждын түпкү маңызы тууралуу айрым темалар айтылып өткөн.

Менин жанымдагы туугандарымдын өтүнүчү боюнча ошол өз-өзүнчө болуп жазылган темаларды акыйкаттын түпкү маңызы бириктирип, анын Мухаммаддын (саллаллаху алейхи васаллам) артыкчылыктарын көргөзө турган күзгү болуусун Аллахтан сурайбыз.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى
 الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ
 السَّمِيعُ الْبَصِيرُ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَىٰ
 ذُو مِرَّةٍ فَاسْتَوَىٰ وَ هُوَ بِالْأُفُقِ الْأَعْلَىٰ ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّىٰ فَكَانَ

قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ فَأَوْحَىٰ إِلَىٰ عَبْدِهِ مَا أَوْحَىٰ مَا كَذَبَ
الْفُؤَادُ مَا رَأَىٰ أَفَتَمَارُونَهُ عَلَىٰ مَا يَرَىٰ

وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرَىٰ عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَىٰ عِنْدَهَا جَنَّةُ
الْمَأْوَىٰ إِذْ يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا يَغْشَىٰ مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَعَىٰ
لَقَدْ رَأَىٰ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَىٰ

Оболку улуу аяттын чексиз казына-сынан бир гана **إِنَّهُ** ат атоочунда төкмөлүктүн эрежелерине таянган эки ишарат темабызга байланыштуу болгондуктан, “Ишарат-ул И’жаз» аттуу китепте айтылгандай, бул жерде да айтып өтөбүз.

Мына акылмандуу Куран, Аллахтын эң сүйүктүүсү, пайгамбарлардын төрөсү жана эң пазилеттүүсү болгон Пайгамбардын (саллаллаху алейхи васаллам) миражынын башаты болгон Харам Мечитинен Акса Мечитине болгон саякатын эскерген соң **إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ** дейт. Ошондой эле ушул сүйлөм менен

وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَىٰ сүрөөсүндө ишарат кылып айтылган мираждын эң акыркы

чегин ишара кылган ﷺ ат атоочу же Жанабы Хакк>ка – Аллах Таалага же Пайгамбарга тиешелүү айтылат.

Эгер Пайгамбарга караштуу болгондо анда ошол кызыл тилдүүлүктүн эрежеси боюнча сөздөрдүн бири-бири менен болгон айкалышкан байланыштарында мындай деп түшүндүрмөк.

«Бул жекече жүргүзүлгөн саякатта жалпыга тиешелүү саякат, же болбосо жалпы уруч – жер, заманга байланыштуу болбогон көтөрүлүш камтылгандыктан, Сидратуль Мунтаха макамынан баштап тээ Каб-ы Кавсейн макамына чейинки, Аллахтын жалпы ысымдарынын мартабаларында туш келген Раббдын аяттарын жана Аллахтын таң калычтуу санаттарын угуп көргөн» дейт. Ошол кичинекей, жеке саякатты жалпы жана таң калычтуу саякаттын ачкычы катары көрсөтөт.

Эгерде ат атооч Жанаб-ы Хакк>ка караштуу болсо, анда мындай болот: «Бир пендесин бир саякат аркылуу алдына чакырып бир милдет жүктөш үчүн Харам

Мечитинен пайгамбарлардын чогулган жери болгон Акса Мечитине жөнөтүп, пайгамбарлар менен жолуктуруп, бүткүл пайгамбарлардын диндеринин негиздерине нагыз мураскор экенин көрсөткөн соң, Сидратуль-Мунтахадан тээ Кабы Кавсейн макамына чейинки аралыктагы Өзүнө караштуу көрүнгөн жана көрүнбөгөн ааламдарын кездирди».

Чындыгында ал пенде Аллахтын кулу жана саякаты да көккө көтөрүлүү эле. Андыктан бул пенде бүткүл ааламга тиешелүү аманатты жана бул ааламдын өңүн өзгөртө турган нурду көтөрүп жүргөн. Ары түбөлүктүү бакыттын эшигин ача турган ачкыч анын колуна берилген болчу. Ошондуктан Жанаб-ы Хакк Өзүн «бүткүл нерселерди угуучу, бүт нерсени көрүүчү» деген сыпат менен сыпаттады. Эмнеге дегенде Аллах Таала ошол аманат, ошол нур, ошол ачкыч аркылуу бүткүл ааламды жана ичиндеги бардык макулуктарды курчаган акылмандыгын көрсөтүүнү каалаган.

Жогорудагы улуу сыр төрт негизден турат.

Биринчиси: Мираждын зарылчылыгы эмнеден келип чыкты?

Экинчиси: Мираждын түпкү маңызы эмнеде?

Үчүнчүсү: Мираждын акылмандыгы эмнеде?

Төртүнчүсү: Мираждын пайдасы жана түшүмү?

БИРИНЧИ НЕГИЗ:

Мираждын зарылчылыгы эмнеден келип чыкты?

«Жанаб-ы Хак **أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ**

деп айтылат. Башкача айтканда, бир нерсенин өзүнөн да ал нерсеге жакын. Материя менен орундан көз карандысыз. Ар бир олуя жүрөгүндө Аллах Таала менен көрүшө алат. Андай болсо эмне үчүн «Велает-и Ахмедие» – Пайгамбар (с.а.в) да олуялыгы менен көрүшпөй Мираж сыяктуу узун бир саякатка чыгып андан соң жолукту.

Жооп: Жогорудагы акылга өтө кыйынчылык менен сыяр сырды эки мисал аркылуу жакындатып көрөбүз. Он Экинчи Сөздө Курандын мужизалуулугу менен Мираждын сыры тууралуу айтылган мисалга кулак төшөп көр.

Биринчи мисал: Падыша карамагындагылар менен эки түрдө сүйлөшөт, эки түрдө маек курат жана көрүшөт. Эки түрдө кайрылуусу жана жылуу маанайдагы мамилеси болот.

Биринчиси: Жеке бир кажатка байланыштуу майда-барат иш боюнча телефон аркылуу карапайым калкы менен сүйлөшөт.

Экинчиси: Мамлекеттин атынан, башкаруучулук наамынан, жалпы өкмөттүн урматынан буйруктарын жарыя кылып укуруу максатында ошол ишке караган элчиси аркылуу же ошол буйругуна түздөн-түз тиешеси бар кызматкери менен сүйлөшөт, маек курат жана жарыя кыла турган улуу буйруктарын ал аркылуу билдирет.

Мына **وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَى** жогорудагы мисал сыяктуу бүткүл Мүлктүн Ээси, Эзелки жана Түбөлүктүүнүн Өкүмдары болгон Аалам жаратуучусунун да эки түрлүү сүйлөшүүсү жана кайрылуусу бар. Биринчиси жеке. Экинчиси жалпыга тиешелүү.

Мына «Мираж» да «Велайет-и Ахмедиянин» – Пайгамбар (саллаллаhu алейхи васаллам) олуялыгы бүткүл олуялыктын үстүндө абдан маанилүү жана олуттуу бир көрүнүшкө ээ болгондуктан Аллах Тааланын бүткүл ааламды башкарган Раб ысымы, бүткүл макулуктарды жараткан Халык ысымы аркылуу Анын баарлашуусуна жана кайрылуусуна татыктуу болгон.

Экинчи мисал: Бир адам колундагы күзгүсүн күнгө каратса, күзгү өзүнүн көлөмүнчөлүк жарыкты жана жети түстөн турган шооланы күндөн алып чагылдырат. Адам да күзгүнүн өлчөмүнө жараша күн менен байланыш түзүп маек курат. Качан ошол жалт-жулт эткен күзгүнү караңгы бөлмөсүнө же үйүнүн

жанындагы кичинекей бакчасына бурса, күндүн көлөмүнчөлүк эмес, болгону, күзгүнүн көлөмүнчөлүк жарыктан пайдалана алат.

Экинчи бир адам болсо, күзгүнү колдонбой туруп түздөн-түз күндүн өзүнө чыгат да, анын зоболосун өз көзү менен көрүп чоңдугун сезет. Андан кийин бийик тоого чыгып, күндүн жаркыраган шаңдуулугун көрүп, аны менен тоскоолдуксуз көрүшөт. Андан соң келип үйүнөн же бакчасынын төбөсүнөн терезе ачып асмандагы күнгө карай жол ачат. Ошентип нагыз күндүн өчпөс нурунан пайдаланып байланыш курат. Ага карыздар болуп, маек курган сүйлөшүүсү аркылуу мындай дейт:

«Оо жер жүзүн нуру менен жаркыраткан жана анын ичиндеги бардык гүл-чечектерди күлүндөтүп кулпурткан дүйнөнүн аруу жүзү, көк асмандын эркетайы болгон Күн! Бүткүл дүйнөнү жарыктандырып жер жүзүн жылытканың сыяктуу менин үйүмдү да, бакчамды да жарыкка

бөлөп, жылуулуку бердиң!» Бирок тиги колуна күзгү кармаган биринчи адам минтип айта албайт. Себеби ал күзгүнүн чектөөсү жарыкты да чектеп койгондуктан ошого жараша гана күндүн чагылуусуна ээ боло алат.

Мына Эзелки менен Түбөлүктүүнүн Султаны Зат-ы Ахад жана Самаддын кудуретинин чагылуусу да адам баласынын маңызында чексиз мартабаны камтыган эки көрүнүш аркылуу ачыкка чыгат.

Биринчиси: Жүрөк деп аталган күзгүгө карай тартылган Раббаний байланыш аркылуу ачыкка чыгат. Ар бир адам өз жөндөмүнө, руханий даражасына жараша же болбосо ысым-сыпаттардын андагы чагылуусуна жараша жалпы же жеке түрдө ошол Шемси Эзелинин – Эзелки болгон Аллах Тааланын нуруна, маектешүүсүнө жана кайрылуусуна татыктуу болот.

Ысым-сыпаттардын басымдуулук кылган көлөкө паанасы менен руханий

өнүгүүгө бет алган олуялык жолдун даражалары мына ушул сырга байланыштуу.

Экинчиси: Инсандын көп нерсени камтыган ички маңызы аалам дарагынын эң нурдуу мөмөсү болгондуктан бүткүл ааламда чагылуусу көрүнгөн Аллах Тааланын көркөм ысым-сыпаттарын бир учурда рух күзгүсүндө көрсөтө ала турган кубулушка ээ. Мына ушундан улам Аллах Таала ысым-сыпаттарын жогорку мартабада адамзат ичиндеги жаркыраган улуу бир бейнеде жогорку деңгээлде чагылдырат. Бул чагылуу Мухаммад (саллаллаху алейхи васаллам) миражынын сыры жана олуялыгынын пайгамбарлыкка айлануусунун түпкү өзөгү болуп саналат.

Олуялык жол көлөкөлүү, б.а. жогорку мисалдагы биринчи адамга окшош. Рисалет пайгамбарлык болсо көлөкөсүз, түздөн-түз Зат-ы Зулжалалдын Ахадиятына караштуу. Бул жогорку мисалдагы экинчи адамга окшош. Мираж болсо Мухаммад (саллаллаху алейхи васаллам) улуу керемети жана эң жогорку даражасы

болгондуктан олуялыгы пайгамбарлык мартабасына айланды. Андыктан Мираждын ички жагын оолуялык деп айтабыз. Бул адамдардан Аллахка карай б.а. жаратылган макулуктардын ичинен чыгып Жаратканга түз бет алат. Ал эми Мираждын сырткы жагын пайгамбарлык деп айтабыз. Бул Аллахтан жаратылган макулуктарга карай жөнөтүлөт.

Олуялык, «курбует», тактап айтканда, Аллахка жакындоо макамына жетүү үчүн көптөгөн мартабаларды басып өтүп убакытты талап кылган көрүнүш. Улуу нурга бөлөнгөн пайгамбарлык болсо «акрабиет», б.а. Аллах Тааланын кулун өзүнө тартуунун бир көрүнүшү болуп саналат. Бул убакытка багынбаган кубулуш. Ошон үчүн хадисте: «Миражга заматта барып кайтып келди» деп айтылган.

Эми тыңшап турган динсизге айтаарыбыз: Ырас, бул аалам абдан тартиптүү бир мамлекетке, шаңдуу бир шаарга жана өтө кооз бир сарайга окшош. Андыктан, албетте, анын бир башкаруучусу, бир

кожоюну жана жасаган бир чебер устасы болууга тийиш. Ал – Малик-и Зулжалал, Хаким-и Зулкамал жана Сани-и Зулжамал Зат. Ошондуктан, бул бүткүл аалам менен, шаар менен, сарай менен тыгыз байланыш түзүп жана бүтүндөй жандүйнө сезимдери менен баарына көпүрө курган назары курч бирөөсүнүн бар болушу да – талап кылынган көрүнүш.

Демек, Сан-и Мухтешем – Чебердүү Аллах ошол назары курч жана акыл-эси сергек пендеси менен жакын байланыш куруп, ага карата куттуу кайрылуусу жана улуу назары болуусу да талашсыз.

Ошондой эле, Аз. Адам (а.с.)дан азыркыга чейин бул байланышка киргендердин ичинде зор эмгеги менен көзгө көрүнгөн, тактап айтканда, Жер шарынын жарымын адамзаттын бештен бир бөлүгүн өзүнө багындырып ааламдын жагдайын түп-тамырынан өзгөрткөн жана жарык нурга бөлөгөн Мухаммад Араби ошол байланышты эң жогорку даражада көрсөткөн. Ушундан улам мын-

дай байланыштын эң бийик мартабасы болуп саналган Мираж Ага тиешелүү болуп, Ага ыйгарылган.

ЭКИНЧИ НЕГИЗ

Мираждын акыйкаты, маани-маңызы эмнеде?

Жооп: Мираж – Мухаммад (саллаллаху алейхи васаллам) кемелдиктин мартабаларына көтөрүлүп асман катмарларынан өтүп жогорку бийиктикке чыгуусу. Бул «сейр-у сүлук» деп аталат.

Тактап айтканда, Аллах Таала иреттүү жараткан макулуктарында чагылдырган ысым-сыпаттары, Рубубует – Тарбиялоочулук салтанатында колдонгон чаралары менен жаратуу катмарларында Өзүнүн зор иш-аракеттерин, башкаруусун жана ошол зор иш-аракеттердин аткарылуусуна уютку боло турган асман кабатында көрсөткөн Рубубиетинин көрүнүштөрүн жеке тандалган кулуна көрсөтүп, аны бардык адамзаттын кемелдик даражасына чыгаруу жана Өзүнүн

бүткүл ысымдарынын чагылуусуна бөлөп ааламдын бүт катмарына назар салуучу, Рубубиет салтанатына ортомчу жана Өзүнүн ыраазычылыгына кантип жетип башкаларга да жеткирээрин жана ааламдын табышмактуу сырларын ачтыруу үчүн Буракка мингизип чагылган сымал асмандарды кыдыртып, жогорку мартабалардан өткөзүп айга окшогон бир уядан экинчи бир уяга Илахи Рубубиети аркылуу тамаша кылдырып, асман катмарында өз макамдары болгон жана боордоштору болуп саналган пайгамбарлар менен көрүштүрүп, акырында Каб-ы Кавсейн макамына чыгарды. Ошентип Аллах Таала Ахадият – Жалгыздыгы аркылуу сүйлөшүүсүнө жеткирип жамаалын көрүүнү насип кылды.

Арийне, бул өтө терең акыйкат. Ошондуктан муну эки мисалдын дүрбүсү аркылуу көрүүгө болот.

Биринчиси: Жыйырма төртүнчү Сөздө түшүндүрүлгөндөй, маселен бир падышанын мамлекет орундарында – министр-

ликтеринде нечен түрдүү ысымдары, калкынын арасында башка-башка аталыш наамдары жана салтанатынын мартабаларында көптөгөн аттары менен белгилери бар.

Мисалы: Адилет министрлиги «адилеттүү падыша» десе, Каржы министрлиги «султан», Коргоо министрлиги «улуу кол башчы» десе, Билим берүү министрлиги «башкаруучу» деп атайт ж.б.у.с.

Падыша бирөө болгону менен аталгандай көптөгөн аталыш ысымдарга ээ. Ар бир министрлик анын руханий бийлик жүргүзө турган макамы жана тагы болуп саналат. Демек, падыша жалгыздыгына карабай башкаруучулук чөйрөлөрүндө жана министрлик орундарында миң ысым сыпатка ээ. Тактап айтканда, бири-биринин ичине кирген миң салтанат – башкаруу тагына ээ.

Мындай падыша ар бир чөйрөдө руханий артыкчылыгы менен, телефону бардай бүт баарын билип турат. Ар бир катмарда мыйзамы менен, тартиптөөсү

менен жана өкүлү аркылуу көрүнүп көрүп турат. Анан дагы ар бир мартабага парда артынан өкүм жүргүзүп илими менен, күч-кубаты менен башкаруу жүргүзөт. Ар бир министрликтин өзүнө таандык башкаруу бөлүмү бар. Булардын мыйзамдары жана ичиндеги катмарлары да бири-биринен айырмалуу.

Мына ушундай бир падыша өзү каалаган адамын бүткүл орундуктарында кездирип, ар бир жердеги шаңдуу салтанатын жана өкүм-буйруктарын көрсөтүп тааныштырып, мартабадан-мартабага өткөзүп отуруп акырында жанына алып келет. Андан кийин ошол мартабаларга караштуу б.а. жалпыга тиешелүү буйруктарды колуна тапшырып, милдеттендирип кайра жиберет.

Мына ушул мисал сыяктуу Эзелки менен Түбөлүктүүнүн Султаны Аллахтын да Рубубуетинин – Башкаруучулугунун мартабаларында башка-башка, бирок бири-бири менен байланышкан аталыш ысымдары, сын-сыпаттары бар. Улухуе-

тинин – Кудайлык сыпатынын макамдарында бөлөк-бөлөк, бирок бири-биринин ичинде көрүнө турган ысым жана белгилери бар. Зор иш-аракеттеринде түрдүү-түрдүү, бирок бири-бирине окшош чагылуу жана көрүнүштөрү бар.

Кудуретинин башкарусунда башка-башка, бирок бири-бирин кубаттаган наамдары бар. Сыпаттарынын чагылуулары башка-башка, бирок бири-бирин көрсөтүп турчудай тунук көрүнүштөрү бар. Жасаган иш-аракеттери башка-башка, бирок бири-бирин толуктоочу башкаруусу бар. Түркүн-түстүү санат жана чыгармалары нечен түрдүү болгону менен бири-бирин тамаша кылчу зоболуу Рубубиети бар.

Мына ушул сырга байланыштуу ааламды таң калтырган укмуштукта иреттеп, тартип менен жараткан. Кымындай атом бөлүкчөсүнөн тартып тээ асманга, асмандын башталгыч кабатынан тээ аршка чейин бир-биринин үстүнө курулган катмарлар бар. Ар бир

асман өзүнчө бир ааламдын чатыры, Рубубиеттин аршы жана Аллахтын аткаруучу иш-аракеттерине борбор сыяктуу. Бул чөйрөлөрдө жана катмарларда Ахадият – Жалгыздык сыры менен бүткүл ысымдар бар жана өздөрүнүн бардык аталыштарын көрсөтөт.

Маселен, сот башкармалыгында адилеттүү өкүмдар аталышы басымдуулук кылат. Башка сыпаттар бул жерде анын буйругуна карап моюн сунат. Бул сыяктуу бардык макулуктардын катмарында, ар бир асманда Аллах Тааланын бир ысымы, аты үстөмдүк кылат. Башка сыпаттар анын көлөкөсүндө болот.

Мисалы: Кадир ысымына бөлөнгөн Аз. Иса (а.с.) Пайгамбарыбыз (с.а.в) менен асмандын кайсы кабатында көрүшкөн болсо, мына асмандын ошол катмарында Аллахтын «Кадир» ысымы үстөмдүк кылып чагылат. Мисалы: Аз. Муса (а.с.) дын макамы асмандын кайсы кабатында болсо Аллахтын «Мутакаллим» ысымы ошол жерде басымдуулук кылат.

Ал эми Пайгамбарыбыз Мухаммад (с.а.в) болсо Исм-и Азамга жана пайгамбарлыгы да жалпыга тиешелүү болгону үчүн бүткүл ысымдарга бөлөнгөн. Ошондуктан Рубубиеттин бардык чөйрөлөрү менен тыгыз байланышта. Аталган чөйрөлөрдө макам ээси болгон пайгамбарлар менен көрүшүп бүткүл кабаттардан өтүүсүн, албетте, Мираж акыйкаты талап кылат.

Экинчи мисал: Жогоруда падышанын көптөгөн лакап аттары менен сыпаттары бар экенин айтып өттүк. Эми анын ичинен «Улуу кол башчы» ысымын алып көрөлү. Бул аттын аскер чөйрөсүндөгү башкы командачыдан тартып тээ он башыга чейинки ар бир чөйрөдө жеке өздүк чагылуусу бар.

Мисалы: Бир аскер ошол улуу кол башчынын макамынын чагылуусун он башы бейнесинде көрөт, ага кайрылат, андан буйрук алат. Эми ошол аскердин даражасы он башылыкка жеткенде жүз башылык чөйрөсүнө карай баштайт. А жүз

башылыкка жеткенде кол башчылыктын чагылуусун миң башылыктан издейт. Ушинтип кете берет... Жүз башы, миң башы, түмөн башы, башкы кол башчы чөйрөлөрүнүн ар биринде чоң кичинелигине карап ошол улуу колбашчынын сыпаттары көрүнө берет.

Эми ошол улуу кол башчы бир аскерге бүткүл аскердик бөлүмдөргө катыштуу зор милдет жүктөгүсү келсе жана текшерүү иретинде бардык аскерий мекемелерди көрүп көрсөтө турган макам бергиси келсе, анда аны он башы бөлүмүнөн тартып тээ өзүнүн жогорку мартабасына чейин бир-бирден кыдыртып чыгат. Андан кийин жанына кабыл алып маектешет, аброюн көтөрөт. Колуна тапшырма-буйруктарын берип алкоосун көрсөтөт. Ошентип келген жерине заматта кайра жиберет.

Бул мисалда бир жагдайды назарга алуу керек. Падыша эгер алсыз болбой сырткы көрүнүшү руханий күч-кубатынан дараметтүү болсо, анда жүз башы,

миң башы, түмөн башы сыяктуу адамдарды өкүл кылбай түздөн-түз бүт жерде өзү боло алат. Болгону парда аркасында туруп жогорку макамдагылар аркылуу буйругун түздөн-түз өзү берет. Олуялык макамдагы айрым падышалардын нечендеген жерлерде жана орундуктарда кээ бир адамдардын кейпин кийип ишаракеттерди жасаганы тууралуу риваяттар бар.

Бул мисал аркылуу талдап жаткан акыйкатка келе турган болсок, Аллах Таалада бир да алсыздык болбогону үчүн бүткүл ааламга өкүм жана буйруктарын түздөн-түз өзү берет. Бүт нерсе Анын буйругу менен, каалоосу менен жана кудурети менен болот.

Ал – асман менен жердин өкүмдары жана «Кунфаякун» бол десе боло турган буйруктун ээси. Амир-и Мутлак, Эзелки жана Түбөлүктүүнүн Султаны болгон Аллах Таала жараткан макулуктардын катмарларында жүрүп жаткан баш ийип милдет аткаруулар Анын буйрук

менен башкаруу иштеринен кабар берет. Кымындай бөлүкчөдөн жылдыздарга, чымындан тартып тээ асманга чейинки макулуктардын чоң-кичине түрлөрүндө жана тайпаларында Рубубиеттин – башкаруучулуктун катмары көрүнүп турат.

Эми бүткүл ааламдагы бийик максаттарды, маңыздуу натыйжаларды түшүнө турган жана ааламдагы бардык катмарлардын бөлөк-бөлөк кулчулук милдеттерин көрүп, Зат-ы Кибрия – Аллахтын Башкаруучулук салтанатын Өкүмдарлык зоболосун тамаша кылып, Анын ыраазычылыгын кантип табуу керек экенин билүү жана Анын салтанатына ортомчу болуу үчүн, албетте, бул катмар жана чөйрөлөргө сейр-у сүлук – руханий саякатын болуусу шарт. Ошентип эң улуу чөйрөгө б.а. Арш-ы Азам – Аллах Тааланын бүткүл ысым-сыпаттары, күч жана өкүмдарлыгы түздөн-түз эң жогорку даражада көрүнгөн улуу макамга барып Каб-ы Кавсейнге, тактап айтканда, ыктымалдык ааламы менен болуусу шарт аалам

ортосунда жайгашкан макамга чыгып, Зат-ы Жалил-и Зулжамал менен көрүшүү Мираждын акыйкаты болуп саналат.

Ар бир инсан акылы менен кыял тездигиндей саякат кылганы; ар бир олуя жүрөгү менен чагылган ылдамдыгындай аалам аралап кыдырганы; нурдуу макулук болгон ар бир периште рухтун ылдамдыгында Арштан жерге, жерден Аршка учканы жана бейиштик адамдардын Бурактын ылдамдыгындай тездик менен хаширден беш жүз жылдан узак аралыкта жайгашкан бейишке чыкканы сыяктуу маңызы нурдан жаратылган, нурга бөлөнгөн, олуялардын жүрөгүнөн алда канча назик, арбактар менен периштелерден канча эсе жеңил Мухаммад (саллаллаху алейхи васаллам) руху жана чексиз маңыздуу милдет аткарууга ылайык, сезимдерге бай куттуу денеси, албетте, анын жогорку мартабалуу руху менен бирге Аршка чыгат жана ушундай болушу керек.

Эми азыр тыңдап жаткан динсизге карайбыз. Ал ичинен мындай дейт: «Мен Аллахка ишенбесем, Пайгамбарды тааныбасам, анан Миражга кантип ишенмек элем?

Биз да мындай дейбиз: Чынында бул аалам жана барлыктардын (макулуктар) бар экени жана анын ичинде тынымсыз иш-аракет жана жаңыдан жаратуу жүрүп жатканы белгилүү. Кынтыксыз бир кыймыл-аракет артындагы кыймылга келтирүүчү бирөөнү көрсөтөт. Абдан маанилүү бир китеп жазуучусуз боло албайт. Санаттуу бир оймо-чийменин устасыз болушу түк мүмкүн эмес. Ааламда акылмандык менен жасалып жаткан толо иштер бир ишкерди жана жер бетинде мезгил сайын жаңыланып акылды айраң калтырган кооздуктар, сүрөттөр жана жазылган маңыздуу каттар бир жазуучуну, бир сүрөтчүнү көрсөтөт.

Анан дагы бир иште эки башчы боло турган болсо тартип бүлгүнгө учурайт. Бул бизге маалым көрүнүш. Эми ааламга

кара! Чымындын канатынан тартып тээ асман жылдыздарына чейин жеткилең тартип бар. Андыктан булардын башкаруучусу – Жалгыз Зат.

Эгер жалгыз болбосо, анда бүткүл заттар чеберчилик жана даанышмандык менен укмуш ажайыптыкта жаратылмак эмес. Анан дагы ар бир нерсеге күчү жетип ар бир ишти биле турган деңгээлде Кадир-и Мутлак – Бардык нерсеге кудурети жете турган Зат болушу керек. Эгер биз айткандай бир Зат болбосо, анда макулуктардын санынчалык кудайлардын бар болуусу шарт. Ошол кудайлар бири-бирине карама-каршы, атаандаш жана окшош болбошу керек. Эгер мындай болсо, анда бул укмуш ааламдын тартибин сактап калуу такыр мүмкүн эмес.

Ошондой эле макулуктардын бардык түрү бир буйрук менен бир армиядан да миң эсе ырааттуу кыймылдай турганы көзгө айкын көрүнүп турат. Атап айтканда, жылдыздар, Күн менен Айдын ырааттуу кыймыл-аракеттеринен тар-

тып тээ бадам гүлдөрүнө чейинки ар бир макулук тайпасын кынтыксыз керемет түрдө жараткан Кадир-и Эзели аларга тиккен оймо-чиймелери, форма-түс-төрү, кийим-кечектери жана тагдырына жазган иш-аракеттери армиядан миң эсе тартиптүү көрүнүштө. Ошондуктан ааламдагы бардык барлыктарды буйругуна моюн сундуруп аткарта турган, бирок көзгө көрүнбөгөн парда аркасында бир Хаким-м Мутлак Зат бар.

Ошондой эле ошол Өкүмдар жасап жаткан даанышмандык иштери жана улуу кубулуштары аркылуу өзүнүн Султан-ы Зулжалал экенин көрсөтүп турат. Ары сунган мол береке жакшылыктары менен Рахим – Мээримдүү жана көркөм санаттарын көрсөтүү менен өнөр сүйгүч Сани – Чебер Зат экенин билдирип турат.

Ары жаркыраган кооздуктары, таңданткан чебердиктери менен аң-сезимдүү жандыктардын назарын буруп Халык-ы Хаким – Даанышман Жаратуучу экенин көргөзүп жатат. Ары бүтүн-

дөй акыл-эсти таң калтырган ааламдагы кооздуктардын эмне маани түшүндүрөөрүн жана Рубубиетинин Хикметин б.а. макулуктардын кайдан келип каякка бараарын аң-сезимдүү жандарга билдиргиси келгени байкалууда.

Андыктан, албетте, мындай Хаким-и Хаким жана Сани-и Алим Зат өзүнүн Рубубиетин жарыя кылып көрсөткүсү келет. Ошондой эле түгөнгүс нээмат берип, мээрим толо камкордук жасап, эс тандырган чебердиктери аркылуу аң-сезимдүүлөргө өзүн тааныштырып сүйдүргүсү келет. Албетте, аң-сезимдүүлөрдүн ичинен пенделеринен эмне каалап эмне сураарын жана аларга кантсе ыраазы боло турганын бир элчи аркылуу билдирет.

Ошон үчүн аң-сезимдүүлөрдүн ичинен бирөөсүн дайындап, ал аркылуу Рубубиетин жарыя кылат. Ары өзү жакшы көргөн санаттарын көрсөтүү үчүн бир ортомчуну эң жакын жанына алып аброюн көтөрүп ааламга жөл көрсөтүүчү

кылат. Ары улуу максаттарын аң-сезимдүүлөргө билдирип, кемелдигин көрсөтүү үчүн бирөөсүн мугалим кылып дайындайт. Ары ааламга койгон сырлары жана макулуктарга жашырган Рубубие-тинин табышмак сырлары ачылбай маанисиз калбоосу үчүн сөзсүз бир жетекчи дайындайт.

Ары назарлардын тамашасына тартуулаган көркөм санаттары пайдасыз жана текке кетпөөсү үчүн алардын маңызындагы максаттарды билдирип, сабак бере турган бир мугалим дайындайт. Ары эмнеден ыраазы болоорун аң-сезимдүүлөргө билдирүү үчүн алардын ичинен бирөөсүн жогорку макамга чыгарат, ага өзүнүн каалоолорун билдирет жана кайрадан аларга жиберет.

Демек, ушундай болушун акыйкат менен даанышмандык талап кылат жана бул милдетти аткарууга эң ылайыктуу Аз. Мухаммад (с.а.в) болуп саналат. Анткени Ал иш жүзүндө ошол милдеттерди толук кандуу орундаткан. Курган Ислам

ааламы жана көрсөткөн Ислам нуру бул айтып жаткандарга адилеттүү күбө жана далил. Ошондуктан бул Зат түздөн-түз бүткүл ааламдын үстүнө чыгып, бардык макулуктардан ашып өтүп, жогорку макамга кирип, бүткүл барлыктардын Жаратуучусу менен жалпыга тиешелүү деңгээлде улуу маек куруусу керек эле. Мына Мираж да ушул акыйкатты түшүндүрөт.

Корутунду: Демек, ушул чоң ааламды жогоруда аталган максаттар сыяктуу көптөгөн бийик максаттар жана терең маанилер үчүн түзүп иретке келтирип кооздогон. Ошондой эле макулуктардын ичинен жалпы Рубубиетин изилдеп аңтара турган жана Улухиет салтанатын бүткүл акыйкаттары менен кошо көрө турган адамзат бар. Албетте, Ал Хаким-и Мутлак ошол адам баласы менен сүйлөшөт, максаттарын билдирет. Бирок ар бир адам чектелүүлүктөн чыгып, пендечиликтен арылып эң жогорку жалпы мартабага чыга албайт. Ошол Хаким Зат

менен сүйлөшүп Анын жалпы кайрылуусун угууга алы жетпейт. Ошондуктан адамзат ичинде эки тарап менен байланыша ала турган кээ бир ылайыктуу жеке адамдар ошол милдеттерди аркалап жоопкер болушат. Жана дагы адамдарга мугалим боло алышы үчүн, адам болуусу керек. Андан да түздөн – түз кайрылууга татыктуу болушу үчүн ал киши руханий тараптан да өтө даражалуу болушу керек.

Эми адамзат ичинде ушул аалам Сани'нин – Устасынын максаттарын жогорку деңгээлде билдирген, ааламдын купуя сырларын ачкан, жаратылыштын табышмактуу жандырмагын тапкан жана Аллах Тааланын Рубубиет – Башкаруучулуктагы көркөм санаттарына кемчиликсиз түрдө ортомчулук кылган бир гана Мухаммад (с.а.в) болгон.

Албетте, андай болсо бүткүл адамзат ичинде сейр-у сүлук – руханий кемелдиктерден өтүп бийикке көтөрүлүүгө тийиш. Мына ушул саякат Мираж деп эсептелет. Жетимиш миң парда деп атал-

ган ысымдардын кыясынан, сыпаттардын чагылуусунан, барлыктардын кабатынан ашып өтүп, бардык мартабаларды артта калтырып басып өтөт... Мына Мираж дегенибиз ушул.

Эй кулак түргөн динсиз! Ичиңден минтип айтып жатсаң керек: «Ар бир нерсеге өзүнөн да жакын болгон Тарбиялоочу затка миңдеген жыл аралыкты басып өтүп, жетимиш миң пардадан өткөндөн кийин көрүшүүсүн кантип түшүнсө болот?»

Буга мындайча жооп беребиз: Аллах Таала бардык нерсеге анын өзүнөн да жакын. Бирок бардык нерсе Андан чексиз узак. Мисалы: Күндүн акыл-эси болуп сүйлөшө алганда колуңдагы күзгү аркылуу сени менен маек курмак. Каалагандай сага өкүмүн жүргүзмөк. Ал сага күзгү сыяктанган карегинден жакын болгонуна карабай сен андан төрт миң жыл аралык узактасың. Ага эч бир тараптан жакындай албайсың. Эгер көтөрүлүп Айдын орундугуна чыгып түздөн-түз аны менен

көрүшө ала турган жерге жеткенинде гана ага күзгүлүк кыласың б.а. чагылдыра аласың. Бул сыяктуу Шамс-и Эзел жана Абад болгон Зат-ы Зулжалал бардык нерсеге баарынан да жакын болгонуна карабай бардык нерсе Андан чексиз узак. Качан бүткүл барлыктардан ашып өтүп, чектелүү уядан чыгып чексиздиктин мартабаларына учуп миңдеген тепкичтерден өткөндө гана бүткүл макулуктарга таандык ысымга жакындайт.

Андан ары да көптөгөн мартабаларды басып өтүүгө тийиш. Ушинтип отуруп акырында «курбиет» б.а. Аллахка жакындоо деген абройго ээ болот.

Мисалы: Катардагы аскер улуу кол башчынын руханий тулгасынан өтө эле узак. Бул аскер өзүнүн кол башчысын өзүнөн бир тепкич өйдө турган он башы макамынын деңгээлинде деп эсептейт. Аны алыстан көптөгөн руханий пардалардын аркасынан карайт. Анын нагыз руханий тулгасына жакындоо үчүн он башы, жүз башы жана миң башы сыяктуу

нечендеген жалпы мартабалардан өтүшү керек. Бирок улуу кол башчы буйругу менен, мыйзамы менен, өкүм-жарлыгы менен, илими менен, заттык жагы менен аскердин жанында болгондой эле руханий жагы менен да дайыма маңдайында болот. Бул акыйкат Он алтынчы Сөздө айкын көрүнүштө далилденип түшүндүрүлгөндүктөн ага тапшырып азырынча кыскартабыз.

Дагы сен ичинден минтип айтып жатсаң керек: «Мен асмандын кабат-кабат экенине ишенбейм, периштелердин бар экенине да ишенбейм. Анан бирөөсүнүн асманда кыдырып периштелер менен көрүшкөнүнө кантип ишенмек элем?»

Ырас, сен сыяктуу акылы көзүнө түшүп көзүнө парда тартылган адамдарга бир нерсе түшүндүрүү, көрсөтүү абдан кыйын. Бирок акыйкаттын жаркындыгын сокур көздөр да көрө алганы үчүн мындай дейбиз:

Космос мейкиндиги «эфир» элементи менен толо экени – бир ооздон кабыл

кылынган маселе. Жарык, электр жана жылуулук өңдүү ар дайым кыймылдап агып туруучу заттар ошол мейкиндикти толтурган бир элементтин бар экенин б.а. ал жердин бош эмес экенин далилдейт.

Мөмө-жемиштер өзүнүн өсүп турган дарагын, гүлдөр өзүнүн топурагын, машак-дандар өсүп чыккан эгин талаасын жана балыктар өздөрү сүзүп жүргөн деңизин көрсөткөндөй, асмандагы жылдыздар да өздөрү сүзүп жүргөн көлдөрүн, эгин талаасын, деңизин көрсөтүп, ал жерлердин бош эмес, милдеттүү түрдө бир зат бар экенин акыл көзүнө такап көрсөтөт.

Демек, көк асманда сан эсеби жок түзүлүүлөр бар. Түрдүү-түрдүү жагдайларда түрдүүчө мыйзамдар байкалат. Андыктан бул мыйзамдарга негиз боло турган асмандын бир нече түрлөрү бар. Инсан дене-турпаттан башка акыл, жүрөк, рух, кыял жана эс тутум сыяктуу руханий сезимдерге ээ. Албетте, чоң инсан бол-

гон аалам жана адам бир мөмө болсо, анын дарагы болуп саналган ааламда биз билген материалдык ааламдан башка да ааламдар бар. Жер ааламынан тартып тээ Бейиш ааламына чейинки толуп жаткан ааламдардын ар бирөөнүн өзүнө тиешелүү асманы бар.

Эми периштелер тууралуу төмөнкүчө жооп беребиз: Планеталардын ичинде орто көлөмдүү жылдыздарга салыштырганда кымындай жана түзүлүшү тыгыз, катуу болгон жер шарына карап көрөлү. Анын ичи баа өлчөгүс, нурдуу тирүүлүк жана сан-эсеби жок аң-сезимдүү жандуулар менен толтурулган.

Албетте, катуу, караңгы үй сыяктанган жерге караганда кооз сарайга окшогон жылдыздар жана алардын деңизи болуп эсептелген асмандар жандуулар, аң-сезимдүүлөр жана көп түрдүү периштелер жана руханий жандыктар менен толуп, алардын жашаар жери болуп саналат. Ишаратул-Ижаз аттуу чыгармада

ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّيْنَهَا سَبْعَ سَمَاوَاتٍ

аятында асмандардын бар жана алардын кабат-кабат экени далилденген. Ошондой эле периштелердин бар экени Жыйырма тогузунчу Сөздө бештин бириндей далилденгендиктен ал жакка тапшырып азырынча кыскарта турабыз.

Корутунду: Электр, жарык, жылуулук, тартылуу күчүнө окшогон агуучу заттардын булагы эфир элементи болуп саналат. Хадисте **السَّمَاءُ مَوْجٌ مَّكَفُوفٌ** деп ишаара кылган планеталар менен жылдыздардын кыймылына ылайыктуу жана Саманчынын жолу деп аталган **مَجْرَثُ السَّمَاءِ** дан баштап тээ эң жакын планеталарга чейин түрдүү-түрдүү көрүнүш жана түзүлүштө жети катмар бар.

Ар бир катмар б.а. жер ааламынан тартып тээ барзах ааламына – кабыр, мисал ааламына, акырет ааламына чейинки ааламдардын өз-өзүнчө чатыры сыяктуу асмандын болушун даанышмандык менен акыл талап кылат.

Суроо: Азыркы заманда учак аркылуу көптөгөн кыйынчылыктар менен болгону бир-эки километр жогоруга көтөрүлүп жатышат. Анда кантип бир инсан денеси менен миңдеген жылдык аралыкты бир канча мүнөттүн ичинде басып өтүп кайтып келе алсын?

Жооп: Жер деп аталган оор салмактуу планета учурдагы илимдин тастыктоосу боюнча айлануусунда 188 километрдик аралыкты бир мүнөттө басып өтөт. Бул деген жөө жүрүш менен 25 миң жылдык аралыкты болжол менен бир жылда басып өтөт дегендик.

Кызык, ушундай иреттүү кыймылды жаргылчактын ташындай тегеретип айланткан Кадири Зулжалал – Кудуреттүү Аллах бир инсанды Аршка чыгара албайбы? Күндүн тартылуу күчү делген Раббаний мыйзам менен оор жер шарын мевлеви сымал айланткан акылмандык, Рахмандын мээриминин тартуу күчү жана Эзелки Заттын сүйүүсүнүн тартуу күчү менен бир кишинин денесин чагыл-

ган сыяктуу Рахмандын Аршына чыгара албайбы?

Суроо: Мейли чыгара алат дейли. Эмне үчүн чыкты? Эмне зарылдык бар эле? Олуяларга окшоп руху менен, жүрөгү менен чыкса жетиштүү болбойт беле?

Жооп: Ырас, Саан-и Зулжалал көрүнгөн жана көрүнбөгөн ааламдагы укмуштуудай кубулуштарын көргөзүп, алардын чыгып жаткан булагын тааныштырып адамзаттын жасап жаткан амалдарынын акыреттик натыйжаларын көрсөтүүнү каалаган. Албетте, көрүнүп турган ааламдын ачкычы болгон көзүн жана добуш ааламдын аяттарын уккан кулагын Аршка чейин бирге ала баруусу зарыл болчу.

Ошондой эле рухтун чексиз милдеттерди аткаруусуна уютку боло турган сезим-мүчөлөрдүн уясы болгон куттуу денесин да Аршка чейин алып баруусу – акылмандыктын жана даанышмандыктын талабы. Аллахтын акылмандыгы

бейиште денени рухка жолдош кылат. Анткени көптөгөн кулчулук милдеттерди аткарган жана көптөгөн кайгы-жыргалга дуушар болгон – бул дене. Андыктан, ошол куттуу дене бейиште рух менен чогуу болот.

Ырас, дене бейишке рух менен кошо барган соң, албетте, Бейиш Мекенинин денеси болгон Сидратуль Мунтахага көтөрүлгөн Пайгамбар куттуу денеси менен бирге көтөрүлүүсү – акылмандыктын талабы.

Суроо: Бир канча мүнөттө миңдеген жылдык аралыкты басып өтүү акылга сыйбайт го?

Жооп: Саан-и Зулжалалдын санатындагы кыймылдар бир нече түргө бөлүнөт. Мисалы, үндүн тездиги менен жарык, электр, рух жана кыял тездиктери канчалык бири-биринен айырмаланып турганы маалым. Илимде айтылгандай планеталардын да кыймылдары ошончолук акыл айран кала тургандай түрлүү-түр-

лүү. Эми Пайгамбар назик денеси өтө тез кыймылдагы таза рухуна баш ийгендиктен рухтун ылдамдыгындай тездик менен көтөрүлүүсү кантип акылга сыйбай калсын?

Ары он мүнөт уктасаң, кээде бир жыл убакыт өткөндөй абалга кабыласың. Атүгүл, инсан бир мүнөттүк түштөгү уккан, сүйлөгөн сөздөрүн топтосо, өңүндө бир күн же андан да көп убакыт керек болот. Демек, бир эле убакыт, эки кишиге эки түрдүү болот. Бирөөсүнө бир күн, ал эми экинчисине бир жыл сыяктуу.

Бул маанини түшүнүү үчүн төмөнкү мисал аркылуу карап көрөлү: Инсандын козголуу ылдамдыгы, октун учуу ылдамдыгы, үн, жарык, электр, рух жана кыял ылдамдыгы ар түрдүү. Булардын ылдамдыктарын салыштыруу үчүн бир саатты элестетип көрөлү. Ал сааттын он жебеси бар дейли. Бирөөсү саатты көрсөтөт. Бирөөсү андан алтымыш эсе кең айланада мүнөттөрдү санайт. Бирөөсү алтымыш эсе кең айланада секунддарды,

башкалары дагы алтымыш эсе кең болгон айланада үчтүк, төрттүк, бештик, алтылык, жетилик, сегиздик, тогуздук, атүгүл, ондуктарды санай турган өтө кеңири айланадагы жебелерди элестетели.

Саатты санаган жебенин айланасы кичинекей саатыбызчалык болсо, албетте, ондуктарды санаган жебенин айланасы Жердин жылдык айланган жолунчалык, балким, андан да чоң болушу керек. Эми эки кишини элестетели:

Бирөөсү саатты санаган жебеге минип алган. Ал киши ошол жебенин кыймылына жараша эки жакты кезип карайт, экинчиси ондуктарды санаган жебеге отуруп алган. Бул экөөнүн бир эле убакытта көргөн нерселери, саатыбыз менен Жердин бир жылдык жолду басып өткөнүнчөлүк айырмага ээ. Мынакей, убакыт дегенибиз кыймылдын бир түрү же бир жебеси сыяктуу. Ошондуктан ылдамдык менен кыймылдагы айырмачылык убакытка көз каранды. Ошентип бир сааттын

ичинде көргөндөрүбүз сааттын саатты санаган жебесине минген кишинин көргөнчөлүк жана өмүрдүн акыйкаты да ошондой. Расулу Акрам (с.а.в.) болсо ондук жебеге минген кишиге окшоп бир учурда, белгилүү саатта Аллах жиберген Буракка минип, чагылган сыяктуу бүткүл чөйрөлөрдү басып өтүп, көрүнгөн жана көрүнбөгөн укмуш ааламдарды көрүп, маектешүү сыймыгына жетип, Аллахтын жамалын көрүүгө ээ болуп, буйругун алып кайра милдетине кайткан.

Дагы эске келген нерсе: «Ооба, болушу мүмкүн. Бирок ар бир мүмкүн болгон нерсе ишке ашпайт. Муну кабыл кылгыдай буга чейин болгон мисалы барбы? Мисалы болбогон нерсенин мүмкүндүгүнө карап эле болду деп айтууга болобу?»

Буга мындай дейбиз: Мисалдары эсепсиз көп. Маселен, асманга назар таштаган адам көзү аркылуу жерден Нептун планетасына бир секундда чыга алат. Илимдүүлөр акылы аркылуу астрономиянын

мыйзамдарына минип жылдыздардын арка тарабына бир мүнөттө жетип барат. Бймандуу адам да намаздын кыймылдары менен негиздерине ой-пикирин мингизип, кандайдыр бир мираж аркылуу ааламды артта калтырып Жаратуучунун алдына чыгат. Зикир аркылуу жүрөгүн тарбиялаган олуя «сейрү сүлүк» – руханий саякат аркылуу ысым менен сыпаттардан кырк күндө өтө алат.

Атүгүл, Шейх Гейлани, Имам Раббани сыяктуу кээ бир Улуу инсандардын айкын кабарлары боюнча көз ирмемде Аршка чейин рух менен көтөрүлсө болот. Нурдуу макулуктар деп аталган периштелердин Арштан жерге, жерден Аршка аз убакытта барып келүүлөрү буга далил. Бейиштиктердин да махшар майданынан бейиш бактарына аз убакытта көтөрүлүп чыгуусу муну көрсөтөт.

Албетте, бул мисалдар бизге бардык олуялардын султаны, бардык момун-мусулмандардын имамы, бардык бейиштиктердин мырзасы жана жалпы периш-

телер жактырган Пайгамбарыбыз (с.а.в.) сейр-ү сүлүк аркылуу миражга чыгуусу жана анын даражасына ылайыктуу болуусу – акылмандыктын дал өзү экенин, акылга абдан сыярын жана күмөнсүз түрдө болуп өткөнүн көрсөтөт.

ҮЧҮНЧҮ НЕГИЗ

Мираждын акылмандыгы эмнеде?

Жооп: Мираждын акылмандыгы өтө бийик жана терең болгондуктан, адамдын акылы ага жеке жол таба албайт. Абдан кылдат жана назик болгондуктан, акыл өз алдынча аны көрө албайт. Бирок болуп өткөнүн кээ бир ишаралар (белгилер) аркылуу билсек болот. Ал мындайча:

Ушул Ааламдын Жаратуучусу ушул Нур-у Вахдет – Жалгыздык Нуру менен Тежелл-и Ехадиег – Бирлигинин чагылуусун көрсөтүү үчүн көптүк катмарынын соңку чеги менен вахдаттын башталгыч чегин байлай турган жип сымал Мираж аркылуу тандаган бирөөнү бүткүл макулуктардын атынан Өзүнө маектеш кылып, бүткүл аң-сезимдүүлөргө өкүл

кылып ага Өзүнүн максатын түшүндүрүү, билдирүү жана ал аркылуу макулуктарында көрүнгөн санатынын сулуулугун, кемчиликсиз Рубубиятынын кемелдигин көрүү жана көрсөтүү болгон. Сан-и А'лем – Ааламды жараткан Санат Ээсинин чексиз жамалы жана кемелдиги бар. Жамалы да, кемели да экөө тең «махбубулизатихи» б.а. өздөрү затында сүйүлүүчү сыпаттар.

Андай болсо ошол жамал жана кемелдик ээсинин, өз жамалы менен кемелине чексиз махабаты бар. Анын ошол чексиз махабаты санаттуу жараткан макулуктарында ар кандай таризде чагылып көрүнүп турат. Жараткан санаттарында жамалы менен кемели бар болгону үчүн аларды да жактырат. Жараткан макулуктардын ичинде эң сүйүктүүсү жана улуусу – тирүү жандыктар. Тирүү жандыктардын ичинен эң сүйүктүү жана эң улуусу – аң-сезимдүүлөр. Аң-сезимдүүлөрдүн арасынан жалпы жөндөм жагынан эң сүйүктүүсү – инсан. Инсандардын арасы-

нан жөндөмү толугу менен ачылган, бүткүл макулуктардын ичинен чыккан жана бүткүл кемелдиктин үлгүлөрүн көрсөткөн инсан – Пайгамбар.

Мына ошондуктан бүткүл барлыктарды – макулуктарды санаттуу түрдө жараткан Аллах махабатынын чагылуусунун бир күзгү аркылуу бардык түрлөрдө көрсөткөн.

Ошондой эле жамалынын бардык түрлөрүн Ахадият сыры менен көрсөтүү үчүн аалам дарагынын нурдуу мөмөсү жана жүрөгү кылып ошол дарактын негизги акыйкаттарын камтый турган бир данекти – Пайгамбарды эң биринчи башталгыч болгон данек менен тээ акыркы чектеги мөмөнү бириктирип байлаган жип сыяктуу мираж аркылуу ал кишинин ааламдын атынан сүйүлгөндүгүн көрсөтүп, алдына алып баруу жана жамалын көрүү сыймыгына жеткирүү жана андагы куттуу абалды башкаларга өткөрүү үчүн маектешүү менен жакшылыкка бөлөп, буйрук берип милдеттендирүү болгон.

«Азыр ушул улуу акылмандыкка кароо үчүн» эки мисал дүрбүсү менен байкоо салабыз.

Биринчи мисал: Он биринчи Сөздө тамсил аркылуу кенен баяндалган аңгемедө айтылгандай даңазалуу бир султандын көп казыналары жана ал казыналарында баалуу таштардын сансыз түрлөрү бар. Ошондой эле жасалгалуу ажайып санаттары, чексиз көркөм өнөрлөрү анын жеткилең илиминен кабар берет.

Ырас, ар бир жамал жана кемел ээси өз сулуулугу менен кемелин көрүүнү каалайт. Мына ушул эрежеге байланыштуу бүткүл илимдерди билген султан да зоболуу бийлигин, мол байлыгын, укмуш санаттарын жана терең марифатын – илимин көргөзүү үчүн көргөзмө ачкысы келет. Ушундай жол менен өзүнүн руханий жамалын жана кемелин көрөт.

Биринчи жагы: Өзүнүн назары менен карайт. **Экинчи жагы:** Башкалардын назары менен карайт. Мына ушундай акылмандыктан улам аябай чоң, укмуш

бир ак сарай курууну баштайт. Султанга ылайыктуу деңгээлде бөлмөлөргө, жайларга бөлө баштайт. Казынасындагы баалуу каухар таштары менен жасалгалап көркөм өнөрүнүн эң жагымдуу, эң сонун санат-чыгармалары менен кооздойт. Акылмандыгы жана илим таразасы аркылуу майда-чүйдөсүнө чейин иреттеп тартипке салат.

Ошондой эле илиминин мужизалуу санат-чыгармалары менен кооздоп толуктайт. Андан соң сый-белектеринин түрлөрү менен, даамдарынын таттуулугу менен ар тайпага ылайык жайыл дасторкондорду жаят.

Андан соң кол астындагыларына өз жетишкендигин көрсөтүш үчүн аларды көргөзмөгө жана зыяпатка чакырат. Андан соң бирөөсүн эң жакын кызматчы кылып дайындап, ылдыйкы катмарлардан жогорку катмарларга чакырат, бөлмөдөн бөлмөгө, үстү-үстүнө жайгашкан кабат-кабаттарды кыдыртат. Ошол укмуш санатынын аспаптары менен

шаймандарын жана ылдыйдан келген өндүрүмдөрдүн кампаларын көрсөтүп отуруп, өз алдына алып чыгат. Бүткүл бул жетишкендигинин булагы болгон куттуу затын ага көрсөтүү менен аны шарапаттандырат.

Ак сарайдын ички маңызын жана өзүнүн кемелдигин ага билдирет. Суктанып карагандарга ошол ак сарайдын устасын, айбаттуулугун жана көз жоосун алган оймо-чиймелердин кооздугун айтып барсын деп жол баштоочу кылып дайындап жөнөтөт. Антпесе ошол ак сарайдын ээсинин кемелдиги менен өнөрүн кантип түшүнө алышмак.

Так ошондой эле **وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَى** Эзелки жана Түбөлүктүүнүн Султаны болгон Саан-и Зулжалал чексиз кемелдиги менен чексиз жамалын көргүсү жана көрсөткүсү келгендиктен ушул аалам сарайын укмуш бир таризде курган. Ичиндеги ар бир макулук көптөгөн тилдер менен Анын кемелдигин зикир кылып, көптөгөн белгилер менен жамалын көрсөтүп

турат. Ошондой эле сулуу ысымдарынын ар биринде канчалаган жашыруун руханий казыналар жана ар бир ыйык наамында канчалаган жашыруун жагымдуу нерселер бар экенин, ааламдагы бардык барлыктары аркылуу көрсөтүп турат.

Мына ушундай укмуш таризде курулган аалам китебин бүткүл илимдер эрежелерине таянып Адам (а.с)дын заманынан бери окуп иликтеп келишет. А бирок, ал китеп түшүндүргөн Аллахтын ысымдары менен кемелдигине байланыштуу маанилердин жана көрсөткөн аяттардын жүздөн бирин да окуй алышкан эмес.

Мынакей ушундай аалам сарайын өз кемелдиги менен руханий Жамалын көрүү жана көрсөтүү үчүн бир көргөзмө жайы катары курган Жалил-и Зулжамал, Жамил-и Зулжалал, Саан-и Зулкамалдын акылмандыгы муну талап кылган: Ушул жер ааламындагы акыл-эс ээлеринин ою боюнча бош, пайдасы жок болбош үчүн, ал сарайдын аяттарынын маанисин бирөөнө билдирүү; сарайдагы таң

калаарлык кооздуктардын булагы жана өзөгү болгон улуу ааламдарда бирөөсүн кездирүү; ошол ааламдардын бийик мартабасына чыгарып руханий жакындыгы менен шарапаттандырып акырет ааламдарында саякат кылдыруу; Бардык пенделерине бир мугалим; Рубубиятынын салтанатына жар салуучу; ыраазы болуучу нерселерине бир билдирүүчү жана аалам сарайындагы мыйзам – аяттарына бир түшүндүрүүчү дайындоо; мужизалардын жышаандары менен өзгөчөлүгүн көрсөтүү; Куран жарлыгы аркылуу бирөөнү өзүнүн чынчыл, берилген котормочусу экенин билдирүү...

Мына, ушул мисалдын дүрбүсү аркылуу мираждын көптөгөн акылмандыктарынын бир-экөөсүн үлгү катары көрсөтүп кеттик. Калганын өзүң салыштырып көр.

Экинчи мисал: Маселен, бүт илимдерди билген бирөө мужизалуу бир китеп жазып чыкса... Ал укмуш китептин ар бир бетинде жүз китепчелик терең

маанилер, ар бир сөзүндө жүз сапчалык акыйкаттар, ар бир тамгасында жүз сөзчөлүк маанилер болсо, анда ал китептин бардык маанилери жана акыйкаттары ошол мужизалуу жазуучунун руханий жетишкендигин көрсөтөт, кабарлайт.

Албетте, мындай бүтпөс бир казынаны – китепти купуя калтырып эмгегин текке кетирбейт. Ошол китеп маанисиз калбаш үчүн, андан кээ бирөөлөргө сабак берет. Китебин окутуп, таанытып, таалим-тарбия берүү менен анын жашыруун кемелдиги ачыкка чыгып руханий сулуулугу көрүнөт.

Ошентип ал кубанат жана башкаларын да кубантат. Андан соң ошол укмуш китепти бүткүл мааниси менен, акыйкаттары менен сабак бере турган бирөөнү эң биринчи беттен акырына чейин сабак берип окутуп чыгат.

Так ушундай эле, Наккаш-ы Эзели да өз кемелдигин, жамалын жана ысымдарынын акыйкаттарын көрсөтүү үчүн бул ааламды укмуш таризде бир китеп кылып

жазган. Бүткүл барлыктар – макулуктар сансыз белгилер менен Анын – Аллахтын чексиз кемелдигин, ысымдарын жана сыпаттарын билдирет, түшүндүрөт.

Эгер жазылган бир китептин мааниси түшүнүксүз бойдон калса, анда ал жокко тете. Өзгөчө ар бир тамгасы миңдеген маанини камтыган аалам китебин жокко чыгаруу такыр мүмкүн эмес. Андыктан ал китепти жазган Зат, албетте, аны ар бир тайпанын жөндөмүнө жараша окутат, түшүндүрөт. Эң негизгиси аны баштан аяк толугу менен назары курч, акыл-эси тунук, абройлуу жана эң жөндөмдүү бир кишиге сабак берет.

Андай китептин баарын, жалпы акыйкатын сабак бериш үчүн сейр-и сүлүк – руханий саякат аркылуу өтө жогорку мартабага чыгарууну каалайт. Тактап айтканда, биринчи бети болгон ааламдын эң баштапкы чегинен эң акыркы бети болгон Ахадият чөйрөсүнө чейин сайран кылдырып көрсөтүүсүнө туура келет. Демек, аталган мисалдар

аркылуу мираждын акылмандыгын билсек болот...

Эми сырттан угуп байкоо жүргүзүп турган кудайсызга карап жүрөгүнөн эмне деп жатканын тыңшап көрөлү. Анын ички дүйнөсү: «Мен бир аз ынана баштадым. Бирок дагы эле жакшы түшүнө элекмин. Андыктан чечилбеген дагы үч суроом бар» деп айтып жатат.

Биринчиден: Эмне үчүн ушул Улуу Мираж окуясы бир эле Мухаммад Алейхиссалату Вассаламга гана таандык болуп калды?

Экинчиден: Ал киши ушул ааламдын кантип уругу боло алат? Аалам анын нурунан жаралган. Ааламдын эң акыркы жана эң нурдуу мөмөсү деп жатасыңар. Муну кандай түшүнсөк болот?

Үчүнчүдөн: Ыйык ааламга б.а Миражга көтөрүлүп чыгуусунун себеби жердеги санат-чыгармалардын түпкү булагын, уюткусун, өзөгүн, башатын жана натыйжа-түшүмдөрүн көрүү. Бул эмне дегендик?

Жооп: Ушул биринчи мүшкүл суроо Отуз үч нускалуу Сөздө кеңири ачыкталып чечилген. Биз бул жерде болгону Мухаммад (с.а.в.)дын Затынын кемелдигин, пайгамбарлыкка таандык далилдерин жана «Улуу Миражга» эң ылайыктуу ал гана экендигин кыскача ишааралар аркылуу кыска бир мазмун кылып көрсөтөбүз. Ал төмөнкүчө:

Оболу: Тоорат, Инжил, Забур сыяктуу ыйык китептер көптөгөн өзгөртүүлөргө кабылышса да, ушул заманда Хусейини Жисри деген бир мухаккик – акыйкат аалымы ошол китептерден Мухаммад (с.а.в.)дын пайгамбарлыгына тиешелүү жүз он төрт жерде ишарат кылган сүйүнчүлөрдү каймакты калпып алгандай чыгарып «Рисале-и Хамидие» аттуу китебинде көрсөткөн.

Экинчиден: Тарыхта белгилүү болгондой Шыкк жана Сатих деген атактуу эки кахин – көзү ачык Мухаммад (с.а.в.)дын пайгамбар болушунан бир аз мурда Анын пайгамбарчылыгын жана акыр

заман пайгамбары экендигин баяндаган көптөгөн сүйүнчүлөрү тарыхта айдан-ачык катталган.

Үчүнчүдөн: Мухаммад (с.а.в.)дын төрөлгөн түнү Каабадагы айкел-буттардын кыйрашы менен Перс падышасынын атактуу ак сарайы жарылып, экиге бөлүнүүсү сыяктуу, ирхасат деген ат менен белгилүү болгон жүздөгөн укмуштар тарых боюнча маалым.

Төртүнчүдөн: Аскер кошуунуна манжасынан аккан сууну ичирүүсү, мечитте чоң жамааттын алдында кургак тирөөчтү алып салышып, ордуна минбар коюшканда тирөөчтүн Мухаммад (с.а.в.)дан айрылганына ботодой боздоп ыйлашы, **وَ انْشَقَّ الْقَمَرُ** баяндоосу боюнча «Айдын экиге бөлүнүшү» сыяктуу, мухаккиктердин иликтөөсүндө миңге жеткен мужизалары менен Улуу Миражга татыктуу экендигин карт тарых жана Пайгамбарыбыз тууралуу китептер көрсөтүп турат.

Бешинчиден: Дос-душмандын бирдиктүү пикирлери боюнча ал адамдын адеп-

ахлагынын жогорку деңгээлде болушу жана бардык мамиле түзгөндөрдүн күбөлүгү менен жогорку кулк-мүнөзгө ээлиги, аткарган милдетинде жана динди жеткирүүдө улуу даражада жана Ислам Дининдеги мыкты ахлактардын күбөлүгү менен шариятында бийик адеп-ахлактын чокусунда экендигин адамгерчиликтүүлөр менен кунт коюп дыкаттуу карагандар төгүндөшпөйт.

Алтынчыдан: Онунчу Сөздүн Экинчи Ишаарасында шилтеме бергендей Улухийет – Аллахтын Кудайлык сыпаты Мухаммад (саллаллаху алейхи васаллам) улуу кулчулугун жогорку мартабада жана эң жаркын деңгээлде көрсөтүүнү акылмандыгы талап кылган.

Ары, Аллах Таала чексиз жамалын бир тилмеч аркылуу, акылмандыктын жана акыйкаттын талабы катары көрсөтүүнү каалагандыктан, ал сулуулукту сонун түрдө көрсөтүүчү жана сүрөттөөчү айкын түрдө ошол Зат болгон.

Ары, Ааламдын Устасы кооз, мыкты санатына дыкат назарларды өзүнө тар-

тып көрсөтүүсүнө карата, бийик үн менен жарчы болгон – дагы эле ошол Зат.

Ары, бүткүл ааламдардын Раббиси аалам катмарында вахданиет – жалгыздыгын жарыялоону каалагандыктан, жогорку деңгээлде таухиддин – Бир Кудайлыктын бүткүл мартабаларын жарыялаган – зарыл түрдө кайра эле ошол Зат.

Ары, Аалам Кожоюнунун чексиз даражада, чыгармаларындагы жамалынын ишаарасы аркылуу затынын эбегейсиз мыктылыгын жана дидарынын сулуулуктарын жана чырайлуулугунун жагымдуулуктарын күзгүлөрдө акыйкаттын жана акылмандыктын талабы катары көрүнүп-көрсөтүүсүнө карата, жаркыраган түрдө күзгүлүк кылып чагылтып көрсөткөн жана сүйүп, башкаларга сүйдүргөн – дагы эле ошол Зат.

Ары, ушул аалам сарайынын Чебер устасы, укмуш мужизалар менен баалуу жакуттарга толгон кайып казыналарын көрсөтүүнү, алар аркылуу кемелдигин

сүрөттөп билдирүүсүнө карата, аларды жогорку деңгээлде көрсөтүүчү, чечмелөөчү жана сүрөткер – дагы эле айкын түрдө ошол Зат.

Ары, бул ааламдын Сан’и – Санат ээси, бул ааламды керемет кооздуктар менен жасалгалап, аң-сезимдүү макулуктарын сейилдетүү, эс алдыруу, үлгү алуу жана ой-жүгүртүү үчүн ага киргизүүсү, булар менен бирге акылмандыктын талабы катары аларга ал чыгармалар менен санаттардын маңыздарын, баалуулуктарын сонуркоо менен ой-жүгүртүүсүнө карата, аземдүү түрдө жин менен адамзатка ал тургай руханий заттар менен периштелерге да Куран-и Хаким аркылуу жол башчылык кылган – дагы эле айдан ачык ошол Зат.

Ары, Хааким-и Хакиим – Даанышман Башкаруучу бул ааламдын өзгөрүүсүндөгү максатты камтыган көмүскө сырын жана барлыктардын «Каяктан? Каякка? Ким экендиктери?» деген үч мүшкүл суроонун купуя сырларын бир элчи аркы-

луу жалпы акыл ээлерине ачтырууну каалоосуна карата, айкын көрүнүштө жана жогорку деңгээлде Куран акыйкаттары аркылуу ал сырды ачып, табышмактуу түйүндү чечкен – дагы эле ошол Зат.

Ары, Сани-и Зулжалал бүткүл кооз санаттары аркылуу өзүн акыл-эстүүлөргө таанытуусу жана баалуу сый-белектер аркылуу өзүн аларга сүйдүрүүсү жана зарыл түрдө берилген жакшылыктарга алардан ыраазы болуусу жана арзуусун бир элчи аркылуу билдирүүсүнө карата, жогорку жана мыкты түрдө, Куран аркылуу ал ыраазычылык менен арзууларды жалпыга баяндаган жана алып келген – дагы эле айкын ошол Зат.

Ары, ааламдын Раббиси, ааламдын мөмөсү аталган адам баласына ааламды ичине камтый ала турган кенен жөндөм берип, жалпы бир кулчулукка даярдап жана сезимдери менен ар бир нерсеге жана дүйнөгө катуу берилген ошол адам баласынын жөндөмдүүлүктөрү менен сезимдеринин жүзүн баш ала-

мандыктан бирдикке, убактылуулуктан түбөлүктүүлүккө бир жол башчы аркылуу бурууну каалаганда, муну эң жогорку деңгээлде, жеткилең түрдө, Куран аркылуу мыкты мүнөздө орундатып, жол башчылык кылган жана пайгамбарлык милдетин эң жакшы таризде аткарган – дагы эле айдан ачык ошол Зат.

Андыктан барлыктардын эң абройлуу жандуулар, жандуулардын абройлуу акыл ээлери жана акыл ээлеринин ичинде эң абройлуу эсептелген чыныгы инсан жана чыныгы инсандын ичинде өтөгөн милдеттерди жогорку деңгээлде, мыкты түрдө аткарган Зат, албетте, Улуу Мираж аркылуу Кааб-ы Кавсейнге чыгып, түбөлүктүү бакыттын эшигин каккылай турган, мээрим казынасын ача турган, ыймандын көмүскө акыйкаттарын көрө турган зат – кайра эле ошол Зат болот.

Жетинчиден: Көрүп жатканыбыздай, жаратылган санаттарда өтө сулуу кооздуктар менен укмуш жасалгалоолор бар. Мындай кооздуктар менен жасалгалоолор алардын Устасында кооздукка

карата катуу ыктыяр бар экенин билдирет. Бул атайын кооздоо менен жасалгалоо болсо, зарыл түрдө ошол Санат Ээсинде санатына болгон күчтүү арзуу жана ыйык махабат бар экенин көрсөтөт.

Дагы санаттардын ичинде маңыздуу кылдаттыктарды бир-бирден өзүндө көрсөткөн, билген жана билдирген жана өзүн сүйдүргөн жана башка макулуктардагы сулуулуктарды «Машаллах» деп жактырган, жана санатын өтө сүйгөн Сан’и – Санат Ээсинин назарында эң көп сүйүлгөн да – Ал Зат.

Мына макулуктарды жаркыраткан жакшылыктарды, кооздуктарды жана барлыктарды жарык кылган сезимдер менен кемелдиктерге карата «Субханаллах, Машаллах, Аллаху Акбар» деп, асманды жаңыртып, Куран үнү менен ааламды дүңгүрөткөн, жактырып жана алкыштоо менен, ой жүгүртүү жана көргөзүү менен, зикир жана таухид менен кургактык жана сууну толкундаткан – кайра эле биз күбө болгон ошол Зат.

Мына ушундай Зат: *السَّبَبُ كَالْفَاعِلِ* сыры боюнча, үммөтүнүн кылган бүткүл жакшылыктарынын бир үлгүсү анын мыйзам таразасында айткан салаваттары анын руханий кемелдигине көмөк берген жана пайгамбарлыгында аткарган милдеттеринин натыйжалары жана руханий акы-төлөмдөрү менен бирге Аллахтын мээриминен махабатына бөлөнгөн Зат, албетте, Мираж тепкичи аркылуу Бейишке, Сидратуль Мунтаха'га, Аршка, Каабы Кавсейн макамына чейин баруусу – акыйкаттын жана акылмандыктын талабы.

Экинчи мүшкүл: Эй бизди тыңшап отурган инсан! Ушул экинчи суроонун акыйкаты өтө терең, мааниси абдан кенен.

Адам акылы түшүнүүгө дарамети да жетпейт, жакындай да албайт. Бир гана ыйман нуру менен көрүүгө болот. Бирок кээ бир мисалдар аркылуу ал акыйкатты акылга жакындатуу мүмкүн. Ошондуктан жакындатууга аракет кылабыз.

Мына ушул ааламга даанышмандык назары менен карасак, ал чоң бир даракка окшойт. Маалым болгондой дарактын бутактары, жалбырактары, гүлдөрү жана мөмөлөрү болот. Дарак деп аталган ааламдын бир бөлүгү болуп саналган бул дүйнөдөгү элементтер анын бутактары, өсүмдүктөр менен дарактар жалбырактары, жаныбарлар гүлдөрү, адам мөмөлөрү сыяктуу.

Сани-и Зулжалалдын өсүмдүк менен дарактарга тийиштүү мыйзамы, албетте бул чоң даракта да болушу керек. Муну Хаким – Даанышмандык ысымы талап кылат. Андыктан даанышмандыктын талабына ылайык аалам дарагынын да бир уруктан жасалуусу кажет.

Бул урук көзүбүзгө көрүнүп турган материалдык ааламдан башка да ааламдардын үлгү-нускаларын жана негиздерин камтып турууга тийиш. Анткени, миндеген түрдүү ааламдарды камтыган бул ааламдын түп тамыры жана булагы, албетте кургак бир зат болушу

мүмкүн эмес. Демек, бул аалам дарагы жаратылбастан мурун мындай башка дарак жаратылбаганы чын. Ошондуктан мунун өзөгү жана уругу сыяктанган маани-маңыз менен нур келечекте кайрадан аалам дарагынын мөмөсү болуу үчүн бир бейне, бир кийим кийүү керек. Муну да Хаким ысымы талап кылат. Себеби урук ар дайым эле кабыксыз жылаңач боло албайт. Баштапкы жаратылганда мөмө кабыгын оронбосо да, албетте, акыркында ошол кийимди киет.

Ал мөмө – Инсан. Инсан ичинде жогоруда айтылып далилденип кеткендей эң тунук мөмө, кооз жемиш жана жалпынын назарын өзүнө бурган, жер шарынын жарымын адамзаттын бештен биринин назарын өзүнө багындырган жана руханий берекеси менен ааламдын сүйүүсүн өзүнө тартып, таң калтырып көзгө түшкөн мөмө – Мухаммад (с.а.в). Албетте, ааламдын жаралуусуна уютку болгон нур анын мойнунда болгон жана ал эң акыркы мөмө катарында көрүнгөн жана көрүнөт дагы.

Эй кулак түргөн тыңшоочу! Бул ажайып укмуш ааламдын бир адамдын кичинекей маңызынан, нурунан жаралуусун акылга сыйбайт деп төгүндөбө! Чоң чынар дарагын буудай данынчалык кичинекей уруктан жараткан Кадир-и Зулжалал бул ааламды «Мухаммад (саллаллаху алейхи васаллам) нурунан» кантип жаратпасын жана жарата албасын?

Мына ушул аалам дарагы да «Туба» дарагы сыяктуу денеси жана тамыры жогоруда, ал эми бутактары ийилип ылдый карап тургандыктан, дарактын эң төмөн жагында жайгашкан мөмөдөн тартып тээ топурак астындагы өзөк уругуна чейинки аралыкты байланыштырып турган нурдуу чынжыр бар. Мираж болсо ошол нурдуу чынжырдын, байланыш жолдун сырткы кабыгы жана бейнеси. Бул нурдуу жолду салуу Мухаммад (с.а.в)га насип болду.

Ал олуялыгы менен барды да, Рисалет – Пайгамбарлыгы менен кайтты. Б.а. Пайгамбар болуп кайтты. Аркасы-

нан ээрчиген олуялар руху менен, жүрөгү менен пайгамбардын Миражын көлөкөлөп сейр-у сүлүк – руханий өнүгүү аркылуу жөндөмдөрүнө жараша жогорку мартабаларга чыгуусу үчүн ошол жолду ачык калтырды.

Ары жогоруда далилденгени сыяктуу бул ааламдын Сан’и – Чебер Устасы биринчи суроонун жообунда айтылгандай, бийик максаттар үчүн ушул ааламды бир сарай сүрөтүндө жараткан жана кооздогон. Бул максаттардын өзөгү Мухаммад (с.а.в) болгону үчүн, тактап айтканда, бийик максаттардын орундалуусу ага байланыштуу болгондуктан аалам жаратылбастан мурун аалам Ээсинин камкордук назарында болуп, Анын нуруна бөлөнүүсү керек. Анткени, бир ишти жасаардан мурун анын натыйжасы, жемиши эске алынат. Демек, денетурпаты жагынан эң акыркысы, ал эми маани-маңыз жактан эң алгачкысы. Мухаммад (с.а.в) эң тунук, толук кандуу мөмө жана бардык жемиштердин баалуу

өзөгү жана бүткүл бийик максаттардын орундулуусуна түпкү башат, уютку болгондуктан алгач Анын нуру жаратылууга тийиш.

Үчүнчү мүшкүл: Бул суроонун жообу абдан терең болгону үчүн биз сыяктуу ою кыска кишилер акылына сыйдыра албайт. Бирок узактан болсо да карап көрөлү.

Ырас, бул материалдык ааламдын руханий жабдыктары жана жалпыга тиешелүү башкаруу мыйзамдары улуу ааламдарда жайгашкан. Тактап айтканда, бул дүйнөдөгү заттар менен кубулуштар ошол дүйнөдө жасалып ошол жактан даярдалып келет. Көркөм санаттардын көргөзмөсү болгон жер шарындагы сансыз макулуктардын жасаган иш-амалдарынын натыйжалары жана жин менен адамзаттын иш-аракеттеринин жемиштери ошол улуу ааламдардын ичинен орун табат. Атүгүл, жасалган жакшылыктар Бейиш мөмөлөрүнө, жамандыктар болсо Тозоктун капкара, ачуу жемишине

айланаары көптөгөн белгилерден жана айтылган хадистерден белгилүү. Ошондой эле ааламдын акылмандыгы жана Хаким ысымынын талабы менен бирге Куран-и Хакимдин ишаралары да ушуну көрсөтөт. Ырас, жер бетинде жаратылган макулуктардын саны өтө көп болуп тыгыз жайгашкандыктан бүткүл ааламдагы барлыктардан, макулуктардан түр жагынан да, сан жагынан көптүк кылат. Анандагы бул макулуктар тынымсыз өзгөрүп орун алмашып турат.

Мына ушундай кичинекей жана сан-эсеби жок макулуктардын кайнар булагы, өзөгү милдеттүү түрдө Аллахтын жалпы мыйзамдары жана ысымдарынын чагылуулары болуп саналат. Бул жалпы мыйзамдардын, жалпыга тиешелүү ысымдардын күзгүлөрү белгилүү бир даражада туруктуу, таза жана ар бири бир ааламдын чатыры, башкаруу борбору болгон асмандын милдеттүү түрдө бар болуусу тийиш. Мындай ааламдардын бири – Сидратул Мунтахада жайгашкан

«Мева» деп аталган Бейиш. Жер бетиндеги тасбихат жана тахмидат, б.а. Аллах Тааланы улуктап, алкыштап, мактоо үчүн айтылган сөздөр Бейиштин мөмө-жемиштерине айланаарын Пайгамбарыбыз өзү кабарлап кеткен. Мына ушул үч маселе бизге жерде болуп жаткан натыйжалар менен жемиштердин казына-булактары ал жакта экенин жана чыгарган түшүмдөрү да кайрадан ошол жакка бараарын билдирет.

Балким, минтип айтышың мүмкүн: «Кантип эле оозумдан чыккан Алхамдулиллах сөзү материалдашып Бейиштик мөмөгө айланып калсын?»

Кээде, сен күндүзү өңүндө жакшы бир сөз сүйлөгөн болсоң, аны түшүндө бир алма көрүнүшүндө даамын татасың. Ал эми жаман сөз сүйлөсөң, аны түшүндө ачуу нерсе түрүндө жутасың. Бирөөнү ушактасаң, бузулган бир эт көрүнүшүндө жейсиң. Ошондуктан кудум эле түшкө окшогон бул дүйнөдөгү озуңдан чыккан сөз мейли жакшы болсун, мейли жаман

болсун жемишке айланып, ойгоо ааламы деп аталган акыретте колуңа берилет аны жейсиң. Жебейм деп күмөндө болбо.

ТӨРТҮНЧҮ НЕГИЗ

Суроо: *Мираждын түшүмү жана пайдасы эмнеде?*

Жооп: Руханий Туба дарагы болгон Мираждын беш жүздөн ашык мөмөсү бар. Үлгү катары бешөөсүн гана айтып кетебиз.

Биринчи мөмөсү

Бйман негиздеринин акыйкаттарын өз көзү менен көрүп, периштелерди, бейишти, акыретти, атүгүл, Зат-ы Зулжалалды көзү менен көрүп, ааламга, адамзатка баалуу казына, эзелки бир нур жана түбөлүктүү бир белек алып келгендиктен, бул Ааламды башаламандыктан, өтүүчү жана чаржайыт бир кыялдуу абалдан чыгарып, ошол нур, ошол мөмө менен ошол ааламдын, куттуу Мектубат-ы Самадания жана Ахадият жамалынын күзгүсү болгон акыйкатын

көрсөткөн. Ааламды жана бүткүл акыл-эстүүлөрдү сүйүнтүп кубанткан. Алып келген нуру, мөмөсү менен кишини, белгисиз, башаламан, алсыз, жакыр, кажети чексиз, душманы сансыз жана убактылуу адашкандык абалынан ошол нур, ошол куттуу мөмө менен Ахсан-и Таквимде – Эң сулуу көрүнүштө, Самад – Эч бир нерсеге муктаж болбогон Аллахтын мужизалуу кудурети, каты, жалпы бир нускасы, Эзелки жана Түбөлүктүү Аллахтын угарманы, өзгөчө кулу, кемелинин баалоочусу, досу жана жамалынын таңдануучусу, сүйүктүүсү жана түбөлүктүү бейишине талапкер коногу болгон чыныгы көрүнүшүн көрсөткөн. Бүткүл адамзатка чексиз кубаныч тартуулап, күчтүү дем берген.

Экинчи мөмөсү

Барлыктардын Сааниси жана Ааламдын Ээси, Раббиси Эзел менен Түбөлүктүн Хакиминин ыраазычылыгы болгон Исламиятты, намаз баш болгон негиздерди жин менен инсанга белек

кылып алып келген. Ошол ыраазычылыктарын түшүнүү абдан кызыктуу жана кубанычтуу болгондуктан, муну түшүндүрүү өтө кыйын. Анткени баары нээмат берген бирөөнүн же белек берген бир падышасынын алыстан арзууларын билүүнү канчалык каалайт, анан билсе кандай гана ыраазы болот. Самаганы мындай болот:

«Аттиң, кабарлашууга ортомчу болгондо, түздөн-түз ал зат менен сүйлөшкөнүмдө кана. Менден эмне каалаганын билгенимде кана. Менден ага эмне жагат билсемчи... Бүткүл барлыктар башкаруучулук чеңгелинде, бүткүл макулуктардагы жамал менен кемелдик анын жамалы менен кемелине салыштырганда жансыз бир көлөкө, ар бир көз ирмемде ага муктаж жана чексиз ыроолоруна ээ болгон адам баласы канчалык деңгээлде анын ыраазычылыктарын жана арзууларын түшүнүү боюнча, арзуукеч жана кызыгуучу болуусу зарыл экенин түшүнөсүң.

Ошентип Пайгамбар (с.а.в.) жетимиш миң парданын аркасында Ал Эзелки менен Түбөлүктүүлүктүн Султаны болгон Аллахтын ыраазычылыгына кайсы амалдар жеткирээрин түздөн-түз Мираждын түшүмү катары «хаккалякин» – ишеним аркылуу угуп, алып келип адамзатка белек кылган.

Ырас, ар бир адам Айда эмне бар экенин билүүгө кызыкпай койбосо керек. Бирөө ал жакка барып маалымат алып келсе, аны билүүгө канчалык кызыктар болуп колундагы бүткүл байлыгын берүүгө даяр болмок. Чындыгында Ай Малику-л Мүлк – Бүткүл мүлктөрдүн Ээси болгон Аллахтын дөөлөтүндө бир чымын сымал жер шарын айланып жүргөн бир макулук.

Жер шары болсо көпөлөк сымал Күндүн айланасында учуп жүрөт. Күн болсо асмандагы миңдеген чырактардын ичинде жанып турган бир чырак. Ал Малику-л Мүлк Зулжалалдын мейманканасында жарык берүүчү кызматты

аркалайт. Ошентип Пайгамбар Зат-ы Зулжалалдын укмуш кубулуштарын, таң калычтуу санаттарын жана түбөлүктүү ааламдагы мээримдүүлүк казыналарын көрүп келип адамдарга кабарлаган. Демек, инсан бул өкүлдү жан-дили менен кызыгып, таңдана махабат менен укпаса, канчалык акылга жана акылмандуулукка тескери аракет кылганын түшүнөөрсүң.

Үчүнчү мөмө

Түбөлүктүү бакыттын казынасын көрүп, ачкычын алып келип, жиндер менен инсандарга белек кылган. Ооба, Мираж аркылуу бейишти өз көзү менен көргөн, Рахман-ы Зулжалалдын мээриминин түбөлүктүү чагылууларын көз алдынан өткөргөн, түбөлүктүү бакытты так кесе хаккалякин түшүнгөн жана түбөлүктүү бакытты сүйүнчүлөп жин менен адамзатка белек кылган.

Бечара жин менен адамзат бул туруксуз дүйнөдө, тынымсыз ажырашуунун бороон-чапкыны ичинде турган макулуктардын замандын агымы, атом-

дордун кыймылы аркылуу түбөлүктүү ажырашуунун деңизине төгүлө турган учурунда, бул сүйүнчү канчалык баалуу экени жана өздөрүн түбөлүктүү жок болууга дуушар кылган жин менен адамзаттын кулагына мындай сүйүнчү канчалык кубаныч тартуулаарын сүрөттөп берүү мүмкүн эмес.

Бир киши өлүм жазасына тартыла турган мезгилде аны кечирип падышанын ак сарайынан орун берсе, ал канчалык сүйүнөөрү белгилүү. Эми бир адамдын сүйүнүчү ушундай болуп жатса, бүткүл жин менен адамзаттын кубанычы канчалык жогору экенин салыштырып көр.

Төртүнчү мөмө

Пайгамбар (с.а.в) «Руйет-и жамалулах» – Аллахтын жамалын көрүү мөмөсүн өзү алгандай эле, ал мөмөгө жетүү ар бир ыймандууга да мүмкүн экенин жин менен адамзатка белек кылды. Ал мөмө канчалык таттуу, жагымдуу жана сонун мөмө экенин мындан билсек болот. Башкача айтканда, жүрөгү таза ар бир инсан

сулуу, кемел жана жакшылык ыроологон жанды жакшы көрөт. Анын жакшы көрүүсү сулуулуктун, кемелдиктин жана ыроолонгон жакшылыктын деңгээлине жараша артат. Соңунда ага жанын арнай турган даражада махабатын байлайт.

Бир жолу көрүү үчүн дүйнөсүнөн кечүүгө кайыл болот. Ал эми бүткүл макулдуктардагы сулуулук, кемелдик Аллахтын жамалына, кемелине салыштырмалуу кичинекей жарыкты күнгө салыштырган сыяктуу да болбой калат. Демек, чексиз махабатка, чексиз куштар болуп көрүүгө ылайык Айбаттуулук жана Кемелдиктин Ээси болгон Аллахтын жамалын түбөлүктүү бактылуулук жайында көрүүгө татыктуу болуусу кандай гана зор бакыт, кубаныч жана жагымдуу, сонун бир мөмө экенин инсан болсоң, албетте, түшүнөөрсүң.

Бешинчи мөмө

Инсан ааламдын баалуу мөмөсү жана Жаратуучунун эрке, сүйүктүү кулу экени Мираж аркылуу түшүнүктүү болду.

Ошентип, Пайгамбар (с.а.в) Мираж түшүмүн жин менен адамзатка алып келип тартуу кылды. Кичинекей бир макулук, алсыз, күчсүз бир жаныбар жана аң-сезимдүү болгон инсанды Мираж аркылуу өтө бийик мартабага чыгарып ааламдагы бүткүл макулуктардын үстүндө ардактуу бир абройго ээ кылды. Анан аябай кубанычка бөлөгөнү үчүн аны сүрөттөп берүү мүмкүн эмес.

Маселен, катардагы бир аскерге «Сен маршал болдуң» десе канчалык сүйүнөт. Бул сыяктуу өтүүчү, алсыз бир сүйлөөчү жаныбарга, дайыма жок болуу менен ажырашуунун соккусун жеген бечара инсанга күтүлбөстөн түбөлүктүү бейиште, Рахим жана Карим болгон Аллахтын мээримине бөлөнүп, кыялдын ылдамдыгы, рухтун кеңдиги менен өлчөнө турган, акыл-ойго келбеген, жүрөк каалаган бүткүл ырахаттарга бөлөнүп, түбөлүктүү бактылуулукта жетесиң жана Аллахтын жамалын көрөсүң десе адамгерчилик касиети өчпөгөн инсан

канчалык башы көккө жете кубанаарын элестетип көр.

Эми бизди тыңдап жаткан адамга айтаарыбыз: Ыймансыздыктан башыңды тарт! Момун кулагыңды тос, мусулман көз менен кара! Сага эки мисал аркылуу бир-эки мөмөнүн канчалык таттуу экенин көрсөтөбүз.

Мисалы: Сени менен биз чогуу бир мамлекетте сапардабыз дейли. Тегеректеги бизди курчап турган ар бир нерсе бири-бирине душман жана бизге жат экенин көрүп турабыз. Айланабыз үрөй учурган жаназаларга толуп кеткен. Жаңырган үндөр – жетимдер менен байкуштардын ыйы, ызы-чуусу.

Мына ушундай абалда турган учурда бирөө барып ал мамлекеттин падышасынан сүйүнчү алып келсе; ал сүйүнчү менен баягы бизге чоочун болуп көрүнгөндөр жакын дос болушса; биз душман көргөн немелер бир тууган болуп кол кармашса; жан чочуткан жаназаларга жан бүтүп, көңүлү жай алып зикир менен

тасбих тартып ибадат кылса; жетимдердин мүңгүрөгөн ыйлары алкыш менен сүйүнүчкө айланса; ошол өлүм-житимдер менен талап-тоноолор эркиндикке чыгууга айланса; өз бактыбыз менен бирге башкалардын бактысын да тең бөлүшсөк, анда ошол сүйүнчү канчалык чоң кубаныч алып келээрин, албетте, түшүнөөрсүң.

Демек, Пайгамбар (саллаллаhu алейхи васаллам) Миражынын бир мөмөсү болгон ыйман нуру адамзатка келбегенде ааламдын макулуктары адашкандык назарында бири-бирине чоочун, зыякеч, коркунучтуу жана тоодой жансыз нерселер үрөй учурган жаназа болуп көрүнмөк. Ажал болсо бардык жандуунун башын кесип туңгуюк кудукка ыргыткан жан алгыч болмок.

Мына адашкандык менен ыймансыздык ааламды ушундай сүрөттөп жатканда Мираждын мөмөсү болгон ыйман негиздеринин акыйкаттары жүрөккө кирип, жаратылыштагы бүткүл макулук-

тарды бири-бирине дос, тууган кылып, Сани-и Зулжалалды алкыштап зикир кылган жана өлүм менен ажырашууну жүктөлгөн милдеттен бошотуп дем алууга, жаңырган үндөрдү Аллахка мактоо айткан көрүнүшкө айландырат. Бул акыйкатты толук билгиң келсе, Экинчи жана Сегизинчи Сөздөрдү окуп чык!

Экинчи мисал: Учү-кыйыры көрүнбөгөн бир чөлдөбүз деп элестетели. Кумдуу бороон жүрүп айлананы караңгылык каптагандыктан өз колубузду да көрө албай турабыз. Жардам берээр эч кимибиз да жок.

Коргоочусуз, ачка, суусап, үмүтүбүз үзүлүп турганда, капилеттен бирөө пайда болуп караңгылык пардасынан өтүп, бир автоунаа белекке алып келип бизди мингизип, заматта бейиш сымал бардык сый-белектер менен толтурулган, өтө мээримдүү бир коргоочусу бар, жеп-ичкенибиз камдалган жерге жеткирсе, канчалык ыраазы болоорубузду билесиң.

Мына ошол учу-кыйыры жок чөл – бул дүйнө. Кумдуу бороон – тынымсыз өзгөрүп турган атом-бөлүкчөлөрдүн кыймылы, замандын агымы менен чайпалган жаратылыш жана бечара адамзат. Келечекти катуу ойлоп убайым чеккен ар бир инсанга дүйнө үрөй учурган караңгы болуп көрүнөт. Ый-муңун кимге айтаарын билбейт...

Өтө ачка калып каны катып суусайт... Мына ошентип Мираждын түшүмү болгон Аллахтын ыраазылыгы аркылуу, бул дүйнө өтө берешен бирөөнүн конок-үйү, инсандар анын коноктору, кызматчылары, келечек болсо бейиштей сонун, мээримдей ширин жана түбөлүктүү бакыттай ширин мөмө экенин билээрсиң...

Угуп байкоо салып турган киши: «Жанаб-ы Хакка чексиз шүгүр. Капырлыктан кутулдум. Бир Кудайга ишенип кемел ыйманга жеттим» - дейт.

Биз да ага минтип айттык: Оо бир тууганым! Сени куттуктайбыз. Жанаб-ы Хак

баарыбызды Расули Акрам Алейхиссала-
лату Вассаламдын шапаатына бөлөөнү
насип кылсын. Оомийн!

ЖЫЙЫРМА ТӨРТҮНЧҮ КАТТЫН ЭКИНЧИ КОШУМЧАСЫ

(Пайгамбарыбыздын миражы тууралуу)

بِسْمِهِ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَلَقَدْ رَأَاهُ نَزْلَةً أُخْرَىٰ عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَىٰ عِنْدَهَا جَنَّةُ
الْمَأْوَىٰ إِذْ يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا يَغْشَىٰ مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَعَىٰ
لَقَدْ رَأَىٰ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَىٰ

Пайгамбарыбыздын төрөлгөнү туура-
луу мавлюддун миражга байланыштуу
беш түйүнүн баяндайбыз.

Биринчи түйүн: Бейиштен алып
келинген Бурак тууралуу Мавлюд жаз-
ган Сулайман Мырза мундуу ашыктык
окуясын баяндайт. Ал киши олуя болгон-
дуктан жана риваятка негиздеп жазган-
дыктан, албетте, акыйкатты да ошого
жараша ачыктаган. Акыйкат болсо мын-
дай болуусу керек: Түбөлүктүү ааламдын

макулуктары Расули Акрам Алейхи салату Вассаламдын нуру менен тыгыз байланышта. Анткени, анын алып келген нуру аркылуу бейиш менен акыретте, жин менен инсандар шаңга бөлөнөт. Эгер ал болбогондо, түбөлүктүү бактылуулук да болмок эмес жана бейиштин түрлүү-түркүн макулуктарын пайдаланууга жөндөмдүү жин менен инсандар бейишти толтуруп шаңга бөлөмөк эмес. Бир жагынан алганда, бейиш уранды жай сыяктуу ээсиз калмак.

Жыйырма төртүнчү Сөздүн Төртүнчү бутагында айтылгандай: Булбулдун гүлгө карата ашыктык ыры – айбанаттардын өсүмдүктөргө болгон катуу махабатынан улам келип чыккан. Аллахтын мээримдүүлүк казынасынан чыгып, айбанаттардын ырыскыларын ташып көтөргөн өсүмдүктөр Аллахтын бир Раббаний катчысы болуп саналат. Ар бир топтун өз булбулу, өз гүлү бар. Б.а. жарчылары бар. Алардын үн салуулары өсүмдүктөргө таазим кылып “Кош келиңиздер” деп алкыш

айтуу болуп эсептелет. Дал ушул сыяктуу, ааламдын жаратылышынын себеби жана эки дүйнөнүн бактылуулугуна себепкер болгон Ааламдардын Раббисинин Сүйүктүүсү Мухаммед Алейхи салату Вассаламга периштелердин атынан Азирети Жабраил Алейхиссалам толук махабат менен кызмат кылган.

Бул периштелердин Азирети Адам Алейхиссаламга моюн сунуп, баш ийип жана сажда кылууларынын сырын көрсөтөт. Ошондой эле, бейиштиктердин, атүгүл, бейиштик айбанаттардын да Пайгамбарыбызга куштарлыктары бар экени анын минген Бурагынын ашыктык сезими аркылуу билдирилген.

Экинчи түйүн: Пайгамбарыбыздын мираждагы окуяларынын бири: Жанаб-ы Хактын, Расули Акрам Алейхи салату Вассаламга болгон таза сүйүүсү «Сага ашык болдум» сөзү менен билдирилген. Бул сөз Важибү-л Вүжуддун улуулугуна жана беймуктаж затына сырткы мааниси жагынан дал келбей жатат. Сулайман

Мырзанын Пайгамбарыбыз төрөлгөнү тууралуу жазган мавлюдун мусулмандардын көпчүлүгү кабыл кылып жаткан соң, ал киши, албетте, олуя жана акыйкатчы. Андыктан, айткысы келген маани туура. Ал маани мындай: Важибү-л Вүжуд – Бар болушу зарыл болгон Аллах Тааланын чексиз жамалы жана кемелдиги бар. Анткени, ааламдын бардык булуң-бурчунда көрүнүп жаткан жамал жана кемелдиктердин бүткүл түрлөрү, анын жамалы менен кемелдигинин белгилери, ишараттары, далилдери.

Ар бир жамал менен кемелдиктин ээси өз жамалы менен жетишкен кемелдигин сүйгөндөй эле, Зат-ы Зүлжалал да жамалын катуу сүйөт. Ары өзүнө жарашкан махабат менен сүйөт. Ары жамалынын чагылуулары болгон ысымдарын да сүйөт. Ысымдарын сүйгөн соң, албетте, ысымдарынын жамалын көрсөткөн санаттарын сүйөт. Андыктан, жамалы менен кемелдигине күзгү болгон барлык макулуктарын да сүйөт.

Ырас, жамалы менен кемелдигин көрсөткөндөрдү сүйөт, анда, албетте, жамалы менен кемел ысымдарына ишарат кылган макулуктарынын кооздуктарын сүйөт. Бул беш түрдүү сүйүүгө Куран-ы Хаким аяттары менен ишарат кылат.

Мына, Расули Акрам Алейхи салату Вассалам, албетте, жаратылган барлыктардын ичинде эң мыкты киши жана макулуктардын ичинде эң өзгөчөлөнүп тандалган инсан.

Ары Аллахтын санатын зикир жана тасбихат жаңырыгы менен көргөзүп алкыштоодо;

Ары Аллахтын ысымдарындагы жамал менен кемелдиктин казыналарын Куран аркылуу ачып берүүдө;

Ары ааламдын Аллахты тааныткан далилдеринин Сани'нин (Санаткер Жаратуучусунун) кемелдигине ишарат кылууларын жаркын жана ачык-айкын түрдө Куран аркылуу баяндоодо;

Ары жалпы кулчулугу менен, Аллахтын тарбиялоочулугуна күзгү милдетин аткарууда;

Ары жалпы маңызы менен Аллахтын бүткүл ысымдарын толук чагылдырууга ээ болгон. Ушундан улам, албетте, мындай десек болот: Жамил-и Зулжалал – Айбаттуулуктун, Сулуулуктун Ээси болгон Аллах өз жамалын сүйүү менен жамалынын эң тунук аң-сезимдүү күзгүсү болгон Мухаммад Алейхи салату Вассаламды сүйөт. Ары өз ысымдарын сүйүүсү менен ал ысымдардын эң жаркыраган, таза күзгүсү болгон Мухаммад Алейхи салату Вассаламды сүйөт жана Мухаммад Алейхи салату Вассаламга окшогондорду да даражаларына жараша сүйөт.

Ары санатын сүйгөндүктөн, албетте, анын санатын эң жогорку үн менен бүткүл ааламга жайган жана асмандардын кулагына жаңыртып, зикир жана тасбих жаңырыгы аркылуу кургак жер менен деңизди кыймылга келтирген Мухаммад

Алейхи салату Вассаламды сүйөт жана ага моюн сунгандарды да сүйөт.

Ары санаттарын сүйгөндүктөн, ошол санаттарынын эң мыктысы болгон жандууларды жана жандуулардын эң мыктысы болгон акыл-эстүүлөрдү жана акыл-эстүүлөрдүн эң мыктысы болгон инсандарды жана инсандардын эң кемел, эң улуусу болгон Мухаммад Алейхи салату Вассаламды баарынан артык сүйөт. Даражаларына жараша ага окшогондорду да сүйөт. Демек, Жанаб-ы Хактын мээримин сыяктуу сүйүүсү да ааламды курчап турат.

Мынакей, ошол чексиз сүйүктүүлөрдүн ичинде эң жогорку макам Мухаммад Алейхи салату Вассаламга тийиштүү болгондуктан, «Хабибуллах», башкача айтканда, «Аллахтын сүйүктүүсү» деген наам ага ыйгарылган.

Мына ушул эң жогорку «Махбубият макамын» Сулайман Мырза «Мен сага ашык болгом» деген аныктама менен баяндаган. Бул аныктоочу сүйлөм «мир-

сады тефеккүр», башкача айтканда, «ой жүгүртүүчү жер» болуп эсептелип, бул акыйкатка тээ алыстан ишарат кылат. Муну менен бирге бул аныктама Аллахтын Башкаруучулугуна жарашпаган маанини ойго салгандыктан, эң туурасы, бул сүйлөмдүн ордуна “Мен сага ыраазы болгом” деп айтуу керек.

Үчүнчү түйүн: Мавлюд чыгармасында айтылган мираждагы окуялар бизге белгилүү болгон маанилердин жардамы менен ошол ыйык жана тунук акыйкаттарды түшүндүрө албай жатат. Ошол маектешүүлөр эскерип кетчү ысымдар, ой жүгүртүүчү негиздер болуп эсептелишип, улуу жана өтө терең акыйкаттарга ишарат болушат жана ыймандын кээ бир акыйкаттарына эскертүү болушат да, түшүндүрүүсү кыйын болгон кээ бир маанилерге кыйытма болуп саналышат.

Антпесе, бизге маалым болгон маанилерди туюнткан окуя эмес. Биз кыялыбыз менен ошол окуялардын акыйкаттарын түшүнө албайбыз. Балким,

жүрөгүбүз менен ыймандын толкундаткан жыргалын жана нурдуу руханий азыгын ала алабыз. Анткени, Жанаб-ы Хактын затында, сыпатында окшошу, атаандашы, теңдеши жок. Ушундай эле, башкаруучулук иштеринде да теңдеши жок.

Сыпаты макулуктардын сыпатына окшобогондой эле, сүйүүсү да окшобойт. Дал ушундай, мавлюддагы сүйлөмдөр кыйыр мааниде айтылган деп кабыл кылып, мындай дейбиз:

Заты Важибү-л Вүжуддун зарылдыгына, ыйыктыгына ылайык таризде жана чексиз кемелдигине ылайык түрдө, сүйүүсү сыяктуу өзүнө гана таандык кээ бир иштери бар. Бул чыгармадагы окуялар ошону эскертет.

Пайгамбарыбыздын миражы тууралуу Отуз биринчи Сөздө мираждын негизги маңызы ыймандын эрежелеринин алкагында баяндалган. Ал жерде жеткиликтүү ачыкталгандыктан сөздү кыскарттык.

Төртүнчү түйүн: «Жетимиш миң парданын аркасында Жанаб-ы Хакты көргөн» деген сүйлөм мекендин узактыгын көрсөтүп жатат. Бирок, Важибү-л Вүжуд мекенден аруу, аны менен чектелбейт, ар нерсеге ар нерседен да жакын. Муну кандай түшүнсөк болот?

Жооп: Бул акыйкат Отуз биринчи Сөздө далилдери менен кенен ачыкталгандыктан, бул жерде кыскача баяндап өтөбүз: Жанаб-ы Хак бизге жакын. Биз болсо андан өтө узакпыз. Күн колу-буздагы күзгү аркылуу бизге өтө жакын. Жердеги ар бир жалтырак нерсе күнгө кандайдыр бир арш болуп саналат.

Эгерде күндүн акыл-эси болгондо, биз менен күзгүбүз аркылуу сүйлөшүп маек курмак. Бирок, биз андан төрт миң жыл узакпыз. Мына теңдеши жок Шемс-и Эзели – Эзелки күн Аллах Таала бардык нерсеге ар нерседен дагы да жакын. Анткени, Ал мекенден аруу. Эч бир нерсе ага парда боло албайт. Бардык нерсе Андан чексиз узак. Мына, мираждын узун ара-

лыгы менен Расули Акрам (саллаллаху алейхи васаллам) миражга чыгып көп аралыктан өтүп, кайрадан көз ирмемде кайтуусу **وَوَ نَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ** аяты билдирген аралыктын жоктук сырына байланыштуу. Расули Акрам (с.а.в)дын миражы анын «сейр-ү сүлүк», башкача айтканда, анын олуялык наамы болуп эсептелет. Олуялар сейр-ү сүлүк – руханий саякат аркылуу кырк күндөн тартып кырк жылга чейин өнүгүп отуруп, ыймандын «хаккал якин» деген даражасына чыгышат.

Ушундай эле, бүткүл олуялардын султаны Расули Акрам (с.а.в) бир гана жүрөгү жана руху менен эмес, денеси жана бүткүл жан дүйнөсү менен, кырк жылдын ордуна кырк мүнөттө, олуялыгынын чоң керемети болгон мираж аркылуу «жадде-и күбра» – чоң жол ачып, ыйман акыйкаттарынын эң жогорку мартабаларына чыккан. Б.а. Мираж шатысы менен аршка чыгып «каб-ы кавсейн» макамында ыйман акыйкаттарынын башаты

болгон «иман-ы биллах» – Аллахка ишенүү менен «иман-ы бил ахирет» – акыретке ишенүүнү өз көзү менен көргөн. Тактап айтканда, Бейишке кирип, түбөлүктүү бактылууулукту көрүп келген.

Ошол мираж эшиги аркылуу ачып келген жолду ачык калтырган. Үммөтүнүн бардык олуялары сейр-ү сүлүк – руханий саякат аркылуу, даражаларына жараша руху, жүрөгү менен ошол мираждын көлөкөсүн пааналап көтөрүлүшөт.

Бешинчи түйүн: Пайгамбарыбыздын мавлюду менен мираждагы окуялардын окулуусу өтө пайдалуу жана макталган исламият адаты болуп саналат. Исламияттын коомдук турмушунун өтө жагымдуу, жарык жана таттуу маектешүүсү болуп саналат. Балким, ыйман акыйкаттарын эске салуу үчүн, эң жагымдуу жана ширин бир сабак. Балким, ыймандын нурларын, мухаббетуллах – Аллахты сүйүүнү жана пайгамбарыбыз (с.а.в)ды сүйүүгө кызыктырган толкундатуучу жана таасирлентүүчү себеп болот. Жанаб-ы Хак

бул адатты түбөлүккө чейин уланта берсин жана Сулайман Мырза сыяктуу мавлюд жазгандарга Аллах ырайым кылсын, жайларын фирдавс жаннатынан кылсын, оомийн.

Корутунду: Ырас, ааламдын Жаратуучусу барлыктардын ар бир түрүнөн өзгөчөлөнгөн, тандалган мыкты бирөөнү жаратып, аны ошол түрдүн сыймыгы жана аброю кылат. Албетте, бүткүл ысымдарынын ичинен «исм-и азамдын» көрүнүүсү аркылуу бүткүл ааламдын ичинен тандалган, мыкты бирөөнү жаратат. Ысымдарында «исм-и азам» болгондой эле, жараткандарынын ичинде да эң жетилген, мыкты бирөө болот. Бүткүл ааламга жайылган кемелдиктерин ошол бирөөдө топтоп, ага назар салат. Ал киши жандуулардын ичинен чыгат. Анткени, ааламдагы жаратылган макулуктардын эң кемели – жандуулар. Жандуулардын эң кемели да, акыл-эстүүлөр.

Албетте, ал теңдеши жок киши адамзаттан болот. Анткени, акыл-эстүүлөр-

дүн ичинде чексиз өнүгүүгө жөндөмдүү бул – инсан. Албетте, инсандардын ичиндеги ал киши – Мухаммад (с.а.в). Анткени, Адам атадан бул күнгө чейин адамзат тарыхы мындай кишини көрсөтө алган жок жана көрсөтө да албайт. Себеби, ал киши жер шарынын жарымын жана адам-заттын бештен бир бөлүгүн руханий бийлигине алып, кылымдар бою өтө улуулук менен руханий бийлигин жүргүзүп, бүткүл акыйкатчыл адамдарга «Кемел Устаз» болгон.

Дос да, душман да бир ооздон анын кулк-мүнөздүн, адеп-ахлактын эң жогору даражасына ээ экенин моюнга алышкан. Пайгамбарыбыз (с.а.в) башында жалгыз өзү бүткүл ааламды руханий майданга чакырган. Мүнөт сайын жүз миллиондон ашуун адамдардын туруктуу зикири болгон Куран-ы Мужизүл Баянды адамзатка алып келген. Ошон үчүн адамзат ичинен тандалган. Андан башкасынын болушу мүмкүн эмес. Бул ааламдын уругу да, мөмөсү да – Ал.

عَلَيْهِ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ بِعَدَدِ أَنْوَاعِ
الكَائِنَاتِ وَ مَوْجُودَاتِهَا

Мына ушундай улуу кишинин мавлюду менен миражы тууралуу чыгарманы угуу, башкача айтканда, руханий өнүгүү мартабаларын, өмүр баянын билүү ал кишини өздөрүнө башчы, имам жана шапаатчы деп кабыл кылган момун мусулмандарга канчалык ырахаттуу, нурдуу, сыймыктуу, кубанычтуу жана куттуу диндин улуу майрамы экенин бил.

Оо Раббим! Хабиби Акрам Алейхи салату Вассаламдын урматына жана исм-и азамдын акысы үчүн, ушул чыгарманы жазгандардын, жайгандардын жана аларга жан-жолдош болгондордун жүрөктөрүн ыйман нурларына бөлө!

Кармаган калемдерин Куран сырларын жазып жайылтуучу кыл! Аларды туура жолдон адаштыра көрбө! Оомийн!

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

الْبَاقِي هُوَ الْبَاقِي

«АЙДЫ ЭКИГЕ БӨЛҮҮ»

мужизасы жөнүндө

(Он тогузунчу жана Отуз биринчи Сөздөрдүн
кошумчасы)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
اِقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَاَنْشَقَّ الْقَمَرُ وَاِنْ يَرَوْا آيَةً يُعْرِضُوا وَاَقُولُوا
سِحْرٌ مُّسْتَمِرٌّ

Мухаммад (саллаллаhu алейхи васаллам) Айды экиге бөлүү мужизасын бузуку күмөндөрү менен жараксыз кылууну каалаган философтор жана алардын адилетсиз шакирттери: «Эгер Ай экиге бөлүнгөнү чын болсо, анда бүт ааламга белгилүү болмок жана тарыхта жазылмак» - деп айтып жатышат.

Жообу: Айдын экиге бөлүнүүсү – Мухаммад пайгамбардын пайгамбар экендигине далил болуу үчүн, анын чакырыгын уккан бирок кабыл кылбаган ошол жердеги жамаатка түн ичинде көп-

чүлүк адамдар уктап жаткан кезде аз бир убакыт ичинде көрсөтүлгөн. Бирок күн чыга турган мезгил дүйнөнүн ар жеринде ар түрдүү болуп, туман, булут сыяктуу көрүүгө тоскоолдук жараткан себептер болгон. Ошо менен катар ал кезде цивилизация өнүгө элек болгону үчүн асманга байкоо жүргүзүү да өтө сейрек болгон. Ушундан улам бардык адамзат көрбөгөнү үчүн тарыхта жазылган жок. «Айды экиге бөлүүдөн» пайда болгон күмөн ойлорду жок кыла турган түйүндөрдөн азырынча Беш түйүндү ук.

Биринчи түйүн: Ал кезде ошол жердеги капырлардын аябай катуу кежирликтери тарыхта маалым.

Ыйык Куран **وَ انشَقَّ الْقَمَرُ** деп бул окуяны бүткүл ааламга кабарлап жатса да, Куранды кабыл кылгысы келбеген ошол капырлардын эч бириси бул аятты жалганга чыгара алышпады. Тагыраак айтканда, кабар берип жаткан бул окуяны жокко чыгарууга бир да ооз ача албады.

Эгер ошол заманда ошол окуя ошол капырлардын айткандары сыяктуу анык бир окуя болбогондо бул аятты бекем кармап алып өтө коркунучтуу жалгандоого жана пайгамбардык чакырыгына каршы чабуул кылышмак. А бирок бул окуянын капырлардын көрбөгөнү тууралуу эч бир тарых китептеринде жазылган эмес. Тек гана **يَقُولُوا سِحْرٌ مُّسْتَمِرٌّ** аятында баяндалган сыяктуу тарыхта минтип айтылат: Ал окуяга күбө болгон капырлар: «Бул сыйкыр, бизге сыйкыр көрсөттү».

Эгер башка жактагы кербендер менен адамдар көргөн болсо, анда акыйкат. Антпесе бизди сыйкырлап койду - деп айтышкан. Ошентип эртеси эртең менен Йемен жана башка тараптан келген кербендер: «Ушундай окуя көрдүк» – деп кабар беришти. Андан кийин капырлар Мухаммад (с.а.в) жөнүндө (Аллах сактасын): «Абу Талиптин жетиминин сыйкыры асманга да таасир этти» – деп айтышты.

Экинчи түйүн: Саад-ы Тафтазаний сыяктуу улуу аалымдардын көпчүлүгү минтип айтышкан: «Айдын экиге бөлүнүүсү – Мухаммад (саллаллаху алейхи васаллам) манжаларынан суу акканы, бир кошуунга суу ичиргени, мечитте кутпа окуп жаткан кезде таянып турган куураган тирөөчтүн Пайгамбарыбыздан (с.а.в) айрылуусунан улам ыйлоосу жана бардык жамааттын угуусу сыяктуу анык. Тагыраак айтканда, калың жамаат бири-бирине кабар беришкени үчүн жокко чыгаруу мүмкүн эмес. Галлео кометасы сыяктуу белгилүү куйруктуу жылдыздын миң жыл мурун чыгуусу сыяктуу ачык-айкын. Биз көрбөгөн Сарандип аралынын бар экени сыяктуу анык маселе» - деп айтышкан.

Мына ушундай абдан ачык-айкын маселелерде күмөндөнүү, албетте, акылсыздык болуп саналат. А бирок, Айдын экиге бөлүнүүсү – бир тоодон вулкан атылып чыкканы сыяктуу мүмкүн боло турган кубулуш.

Үчүнчү түйүн: Мужиза – Пайгамбарлардын пайгамбарлыгын далилдөө жана аларга ишенбеген капырларды ишендирүү үчүн. Бирок мажбурлоо жолу менен эмес. Андай болсо, Пайгамбарчылык чакырыкты уккандар үчүн канааттандыра турган даражада мужиза көрсөтүү керек. Ал эми бүткүл тарапка же болбосо мажбурлай турган даражада ачык-айкын көрсөтүү Аллах Тааланын даанышмандыгына терс болгону сыяктуу сыноо сырына да терс келет. Анткени, сыноо акылга эшик ачат, бирок адамдын өз эркине коюуну талап кылат.

Эгер Аллах Таала Айдын экиге бөлүнүүсүн философтордун ойлогонундай кылып бүткүл ааламга көрсөтүү үчүн бир-эки саат ошол бойдон калтырып койгондо, адамзаттын тарыхында жазылмак. Анда көктөгү башка болуп өткөн кубулуштар пайгамбарчылык чакырыгынын далили боло албайт эле. Мухаммад (саллаллаху алейхи васаллам) элчилигине таандык болбой калмак же болбосо

ачык-айкын даражада бир мужиза болмок. Адам акылы да мажбур калып кааласа да, каалабаса да пайгамбар экендигин тастыктамак.

Абу Жахл өңдүү көмүр рухтуу адамдар Абу Бакр өңдүү алмаз рухтуу адамдар менен бир деңгээлде калышып, сыноо текке кетмек.

Мына ушул сырдан улам: Өтө аз бир убакытта, түн ичинде, адамдардын көпчүлүгү уктап жаткан кезде, күндүн түрдүү убакытта чыгуусу, туман, булут сыяктуу жана башка тоскоолдуктардан улам бүткүл ааламга көрсөтүлгөн эмес. Ошон үчүн тарыхта жазылган жок.

Төртүнчү түйүн: Бул окуя түн ичинде баары уйкуда жаткан кезде аз бир убакыт ичинде болуп өткөндүктөн ааламдын бардык жеринде көрүнө бербейт эмеспи. Кээ бир адамдарга көрүнсө да көргөн көзүнө ишенбей калышы мүмкүн. Ишенген учурда да ушундай маанилүү бир окуя бир адамдын айтуусу менен тарыхта түбөлүктүү жазылып калбайт эле.

Кээ бир китептердеги: «Ай экиге бөлүнгөндөн кийин жерге түштү» деген пикирди аалымдар кабыл кылышкан эмес. Алар: «Бул улуу мужизаны баалуулуктан түшүрүү ниетинде, балким, бир мунафык бул сөздөрдү кошуп койгон» – деп айтышкан.

Дагы бир мисал: Ал кездерде билим-сиздик менен наадандык туманы каптап турган. Англия менен Испанияда эми гана Күн бата баштаган, Америкада күндүз, Кытай менен Японияда таң атып жаткан. Башка жерлерде да ар түрдүү көрүүгө тоскоолдук жараткан себептерге байланыштуу көрүнгөн эмес. Эми бул акылсыз адамга кара: «Англия, Кытай, Япония, Америка сыяктуу элдердин тарыхый булактарында бул жөнүндө эч бир кабар беришкен эмес. Андай болсо ал окуя болгон эмес» – деп жатат. Бул пикирди кабыл кылгандарга миң наалат болсун!

Бешинчи түйүн: Айдын экиге бөлүнүүсү – жөнөкөй жана табияттын мый-

зам ченемдүүлүгү менен түшүндүрө тургандай, өзүнөн-өзү кээ бир себептерге байланыштуу болуп калган кокустук же табигый бир окуя эмес. Тескерисинче, Күн менен Айдын Жаратуучусу Өз элчисинин пайгамбар экендигин тастыктап, анын пайгамбардык чакырыгын нурландыруу үчүн укмуштуу түрдө ошол окуяны болтурган.

Туура жолго салуунун, сыноонун жана пайгамбарлык сырынын талабы боюнча, Аллах Таала өзү каалаган адамдарга далилдөө үчүн көрсөткөн. Ошондой эле муну даанышмандыктын сыры да талап кылган. Жер жүзүнүн башка жактарында Пайгамбардык чакырыкты али уга элек адамдарга көрсөтпөө үчүн туман, булут жана күндүн түрдүү саатта чыгуу себептери жаралган.

Кээ бир мамлекеттерде түн, кээ бирлеринде күндүз, кээ бир жерлерде жаңыдан таң атып, кээ бирлеринде күн батып жаткандыктан бул окуяны бардык адамзат көрө алган жок.

Эгер адамзаттын баарына көрсөтүлгөндө анда Мухаммад (саллаллаху алейхи васаллам) пайгамбарлыгы анык болуп баары тастыктоого аргасыз болушмак. Башкача айтканда, ыйман келтирүүгө мажбур калышмак. Бул болсо сыноонун сырына бүтүндөй тескери келмек. Ыйман бул – адамдын эркине коюлган тандоо. Эгер тек гана асманда болуп өткөн кубулуш сыяктуу көрсөтүлгөндө Мухаммад (с.а.в) менен байланышы үзүлүп, ага таандык бир да өзгөчөлүгү калмак эмес.

Мына Айдын экиге бөлүнүүсү күмөн калбагыдай жеткиликтүү далилденди. Эми муну далилдеген көптөгөн акыйкаттардын алтоосуна (**Кыстарма**)¹ ишарат кылабыз. Ал мындай:

Адилеттүү сахабалардын анын анык болгонун бир ооздон ырастаган. Бардык акыйкатчыл аалымдардын

1 **Кыстарма:** Тагыраак айтканда, алты жолу «ижма» сыяктуу анык болгондугуна алты далил бар. Бул жер өтө узун чечмеленип айтылышы керек эле, тилекке каршы, өтө кыска бойдон калды.

وَوَ أَنْشَقَ الْقَمَرَ аятына таянып анын анык болгондугун бир добуштан тастыктоосу жана ишенимдүү риваят кылуучу хадисчилердин көптөгөн далилдери жана бардык олуялар менен чынчыл адамдардын күбө болуулары жана улуу аалымдарынын тастыктоолору жана риваяттарга карап адашуу жолуна түшпөй турган Мухаммад (саллаллаху алейхи васаллам) үммөттөрү ал окуяны кабыл кылуулары Айдын экиге бөлүнүшүн күн сыяктуу далилдеп турат.

Корутунду: Бул жерге чейин айтылгандар ишенбегендер үчүн далилдөө үчүн болчу. Мындан кийинки сөздөр акыйкатчы жана ыймандуулар үчүн. Ырас, акыйкат минтип айтат:

Пайгамбарлык асманынын нуру, пайгамбарлардын эң акыркысы болгон Мухаммад (саллаллаху алейхи васаллам) сүйүү даражасына чыккан кулчулугу Аллахтын сүйүктүү кулу экендигин көрсөттү. Ошондой эле улуу керемети жана улуу мужизасы болгон Миражы аркы-

луу анын денеси асманда кездирилип асман жашоочуларына бүткүл ааламдагы макулуктардан үстүн экенин, Аллахтын эң сүйүктүү кулу экенин көрсөттү жана олуялыгын тастыктады.

Дал ошондой эле, Жерге байланган, асманда калкып турган Айды сөөмөйүнүн ишараты менен экиге бөлүп жердеги жашоочуларга Рисалет – элчилигин далилдеди. Мухаммад (с.а.в) Айдын ачылган эки нурдуу канаты сыяктуу, пайгамбарлык жана олуялыктын эки нурдуу канаты менен кемелдиктин эң бийик мартабасына жетип Каб-ы Кавсейнге чыкты. Мына ошентип бардык асман жана жер жашоочуларынын алкышына татыды.

عَلَيْهِ عَلَيْهِ وَعَلَى إِلَه الصَّلَاةِ وَ التَّسْلِيمَاتِ مَلَأَ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتِ

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

اللَّهُمَّ بِحَقِّ مَنْ انْشَقَّ الْقَمَرَ بِإِشَارَتِهِ اجْعَلْ قَلْبِي وَ قُلُوبَ طَلَبَتِ

رَسَائِلِ النَّبِيِّينَ كَالْقَمَرِ فِي مُقَابَلَةِ شَمْسِ الْقُرْآنِ آمِينَ آمِينَ

ОТУЗ БИРИНЧИ ТЕРЕЗЕ

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ
وَ فِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِلْمُوقِنِينَ وَ فِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ

Бул терезе – инсан терезеси. Ал адамдын напсине тиешелүү. Напсиге тиешелүү жаатта бул терезенин ачыктоосун акыйкатты тапкан миңдеген олуялардын ачыктама китептерине тапшырып, жалгыз Куран илиминен алынган бир нече негиздерге ишарат кылабыз.

Тактап айтканда, Он биринчи Сөздө баяндалгандай, «адам – өтө маңыздуу бир аалам. Аллах Таала инсандын напсиси аркылуу ага бардык ысымдарын ыйгарды». Бул ачыктоону башка Сөздөргө тапшырып болгону «Үч бөлүмчөгө» токтолуп кетебиз.

Биринчи бөлүмчө: Инсан үч жактан Аллахтын ысымдарына күзгү болуп саналат.

Биринчи жак: Түнкү караңгылык нурду кандай көрсөтсө, инсан да алсыздыгы, күчсүздүгү, кедейлиги муктаждыгы жана кемчилиги менен бир Кадир-и Зулжалалдын – Кудуреттүү жана Айбаттуу Аллах Тааланын кудуретин, күч-кубатын, байлыгын, мээримдүүлүгүн билдирет ж.б.

Ошентип Аллахтын көптөгөн сыпаттарын бул өңүттө чагылдырып берет. Чексиз алсыздыгында жана чексиз күчсүздүгүндө, чексиз душмандарга каршы жөлөк издөөдө ар дайым Важибу-л Вужудга – Бар болуусу сөзсүз зарыл болгон Аллахка кайрылат. Ары чексиз кедейлигинде, чексиз муктаждыктарын орундатууда, чексиз максаттарга жетүүдө арка-жөлөккө мажбур болгондуктан дайыма Ганий-и Рахимге – Бүткүл байлыктардын Ээси болгон Ырайымдуу Аллахка таянат, алакан жайып жардам сурайт.

Демек, ар бир адамда Аллах Тааланын даргөйүнө кайрылып, жөлөк издеп жардам сурай турган эки кичинекей терезе бар.

Экинчи жак: Инсанга берилген илим, кудурет, көрүү, угуу, ээлик кылуу, башкаруу сапаттары ааламдын Башкаруучусунун илимин, кудуретин, көрүүчү, угуучу жана башкаруучу сыпаттарын чагылдырып турат. Мисалы: «Мен бул үйдү курдум, кантип курулушун билем, көрөм, анын ээсимин, кожоюнумун. Бул сыяктуу эле, бул чоң аалам имаратынын да бир устасы бар. Ал уста аны билет, көрөт, жасайт жана башкарат».

Үчүнчү жак: Инсан өзүндө түшүрүлгөн оймо-чиймелер аркылуу Аллахтын ысымдарын чагылдырат. Инсандын жалпы маңызында оймо-чиймелери ачык көрүнгөн Аллахтын жетимиштен ашуун ысымдары бар. Ал «Отуз экинчи Сөздүн Үчүнчү бөлүмчөсүнүн» башталышында кыскача ачыкталган. Мисалы: адамдын жаралуусунда Сани – Чебер, Халык – Жаратуучу, сонун кебете-кейпинде Рахман – Мээримдүү, Рахим – Ырайымдуу, ашкан камкордукта Карим – Берешен жана Латиф – Жоомарт ысым-

дары чагылат. Атап айтканда, инсан бардык дене-мүчөлөрү, туйгу-сезимдери, руханияты аркылуу ысымдардын түрдүү оймо-чиймелерин көргөзүп турат. Демек, Аллахтын ысымдарында Исм-и Азам бар болгондой эле, ошол ысымдардын оймо-чиймелеринде да Накш-ы Азам бар. Ал – инсан.

Эй, өзүн инсанмын деп билген инсан!
Өзүңдү тааны! Антпесе айбан же жансыз
инсан болуп калышың ыктымал!

Экинчи бөлүмчө: Аллахтын бир экени тууралуу маанилүү сырга ишарат кылат. Инсандын руху бардык денесине байланышы бар болгондой эле бүткүл органдары менен байланыш түзүп дене мүчөлөрдү бири-бирине жардамга чуркатат. Башкача айтканда, Аллахтын каалоосу менен коюлган авамир-и таквения – жаратылыштагы мыйзамдар жана ошол мыйзамдарга сырткы дене кийгизилген буйрук жана латифе-и раббание бул – рух. Рух дене-мүчөлөрдү башкарууда, алардын руханий үндөрүн сезүүдө,

муктаждыктарын орундатууда эч кандай тоскоолдукка кабылбайт жана чаташууга жол бербейт.

Рух үчүн жакындык менен алыстык бирдей. Башкаларын бирөөсүнө жардамга заматта жөнөтө алат. Эгерде кааласа, башкаларын бирөөсүнүн жардамына жөнөтө алат. Эгерде кааласа, дененин майда бөлүкчөлөрү аркылуу да билип, сезип, башкара алат. Атүгүл, өтө таза рухтар ар бир бөлүкчөсү менен көрө алат, уга алат.

Ошентип: **وَ لِلّٰهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَى** Аллахтын буйрук мыйзамы болгон рух кичине аалам болгон адамдын денесинде, мүчөлөрүндө бул абалды көрсөтүп турат. Албетте, чоң аалам болгон дүйнөнүн да чексиз амалдары, чексиз үндөрү, чексиз дубалары, чексиз иш-аракеттери ошол Зат-ы Важибул Вүжуддун бүт нерсеге өткөн буйругу менен чексиз кудуретине бир да оордук кылбайт. Бири-бирине тоскоолдук туудурбайт. Халик-и Зулжалалды алаксытпайт, адаштырбайт. Ал

бүт баарын бир убакытта көрөт, бардык үндөрдү угат. Ал үчүн жакындык менен алыстыктын айырмасы жок. Кааласа, бүт баарын заматта бирөөгө жардам берүүгө жөнөтөт. Бүткүл нерсе аркылуу бардыгын көрө алат, үндөрүн угат. Бүт нерсе аркылуу баарын билет ж.б.

Үчүнчү бөлүкчө: Жашоонун маанилүү маңызы жана орчундуу вазыйпасы бар. Бирок анын кенен баяндамасы Жыйырманчы Каттын Сегизинчи келмесинде айтылган. Андыктан бул маселенин ачыктоосун аларга тапшырып, жалгыз муну гана эскертебиз:

Жашоодо сезимдер өңүтүндө аралашып көрүнгөн оймолор Аллахтын көптөгөн ысымдарын, жасаган иш-аракеттерин көрсөтүп абдан жаркыраган түрдө Анын Хайй-ы Каййум сыпатын чагылдырып турат. Аллахты тааныбагандар жана Ага толук ишенбегендерге карата али эрте болгондуктан бул сырдын ачыктоосунун каалгасын жаба турабыз.

Урматтуу окурмандар!

*Сунуш жана пикирлериңизди төмөндөгү электрондук
дареги аркылуу билдирсеңиздер болот.*

nurilim.rnk@gmail.com

